

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

**PRVI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA
SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU**

REZIME

Podgorica, mart 2013. godine

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument, kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine na godišnjem nivou. Informacija je bazirana na podacima i analizama koji se dobijaju realizacijom godišnjeg programa monitoringa životne sredine.

U okviru Informacije o stanju životne sredine, definisan je prijedlog mjera, čija realizacija treba da doprinese rješavanju identifikovanih problema i poboljšanju postojećeg stanja životne sredine u Crnoj Gori.

Shodno zaključku Vlade Crne Gore, broj 06-1532/2 od 16. jula 2012. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u obavezi da, u saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine, Vladi Crne Gore podnosi polugodišnje izvještaje o implementaciji usvojenog prijedloga mjera.

Prvi izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, sadrži podatke o sprovedenim aktivnostima na realizaciji mjera, u periodu jul 2012.-januar 2013. godine.

Izvještajem su obuhvaćene 24 mjere koje se odnose na sljedeće oblasti:

- Vazduh,
- Vode,
- Zemljište,
- Upravljanje otpadom,
- Biodiverzitet,
- Buka i
- Radioaktivnost u životnoj sredini

Od ukupnog broja mjera čija realizacija je praćena u ovom izvještajnom periodu, realizovano je 5 mjera, u toku je realizacija 17 mjera, dok su nerealizovane 2 mjere.

U **oblasti vazduha**, definisana je 1 mjera koja se odnosi na usvajanje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha. Mjera je realizovana budući da je Vlada Crne Gore donijela Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha, na sjednici održanoj 08.02.2013. godine, shodno Programu rada Vlade za 2013. godinu.

U **oblasti voda**, definisane su 4 mjere:

- *Spriječiti nekontrolisanu eksploataciju materijala iz rječnog korita,*

Mjera je realizovana, jer su od strane Uprave za inspekcijske poslove, preduzete odgovarajuće mjere koje imaju za cilj sprječavanje nekontrolisane eksploatacije materijala iz rječnog korita.

- *Unaprijediti program monitoringa voda i uvesti određeni broj automatskih stanica za kontinuirano praćenje stanja kvaliteta voda,*

Realizacija je u toku od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju. Program monitoringa voda je unaprijeđen. Ključni problem njegove održivosti su finansijska sredstva za realizaciju.

Na lokaciji Vranjina je postavljena automatska stanica za mjerenje svrsishodnih parametara kvaliteta vode Skadarskog jezera.

Potrebno je kupiti još nekoliko senzora i kalibracionih rastvora. Planira se da se automatska stanica za kvalitet voda postavi i na lokaciji Ckla na Skadarskom jezeru

- *Uspostaviti zakonom propisane zone sanitarne zaštite,*

Realizacija je u toku od strane lokalnih samouprava. U 9 opština zone sanitarne zaštite su djelimično uspostavljene, u 8 opština nijesu uspostavljene ali su aktivnosti na njihovom uspostavljanju započete, dok 4 opštine imaju uspostavljene zone sanitarne zaštite.

- *Implementirati HACCP u svim vodovodima*

Mjera nije realizovana od strane opštinskih vodovodnih i kanalizacionih preduzeća. Aktivnosti na implementaciji HACCP-a nijesu započete, izuzev u Prijestonici Cetinje, gdje je formirana organizaciona cjelina-centar za kvalitet u sektoru za projektovanje i razvoj, koji će kroz projektni pristup raditi na uvođenju standarda integrisanog menadžment sistema. Takođe, u JP „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić, Programom rada za 2013.godinu je predviđeno uvođenje i implementacija HACCP. U Vodovodu „Bistrica“, Bijelo Polje, imenovano je lice koje će biti zaduženo za implementaciju HACCP-a.

Neophodno je informisati vodovodna i kanalizaciona preduzeća o načinu uvođenja i aktivnostima koje treba da preduzmu, kako bi se mjera adekvatno implementirala.

U **oblasti zemljišta**, definisana je 1 mjera koja se odnosi na formiranje stručne komisije koja će utvrditi razloge prekoračenja organskih zagađivača na lokaciji dječjeg igrališta u Tivtu i donošenje mjera za remedijaciju ovog područja. Mjera je djelimično realizovana jer je od strane opštine Tivat formirana stručna komisija i izabrana je ponuda preduzeća „Biofor System“ doo iz Beograda.

Druga faza dekontaminacije zemljišta putem bioremedijacije je završena 02. marta 2013. godine.

Nakon toga slijedi ponovna analiza zemljišta, a nastavak radova treće faze očekuje se sredinom marta.

U oblasti **upravljanja otpadom**, definisano je 5 mjera:

- *U cilju uklanjanja i sanacije neuređenih odlagališta potrebno je pored obezbjeđivanja finansijskih sredstava, pripremiti i odgovarajuću dokumentaciju, planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, a za*

odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³ neophodno je uraditi projekte sanacije

Mjera nije realizovana od strane lokalnih samouprava. Lokalne samouprave nijesu izradile planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000 m³, odnosno projekte sanacije za odlagališta čija je procijenjena zapremina veća od 1000 m³. U 7 opština su započete aktivnosti na izradi ovih planova i projekata. S druge strane, u većini opština se aktivno radi na sanaciji neuređenih odlagališta.

➤ *Smanjiti broj nelegalnih deponija i izgraditi sanitarne deponije*

Mjera je djelimično realizovana od strane lokalnih samouprava i Ministarstva održivog razvoja i turizma. U opštini Bar je izgrađena regionalna sanitarna deponija Možura za opštine Bar i Ulcinj. Deponija je zvanično otvorena u julu 2012.godine. Glavni grad Podgorica ima izgrađenu sanitarnu deponiju „Livade“ koja je počela sa radom 2006. godine.

Aktivnosti na smanjenju broja nelegalnih deponija se aktivno sprovode.

➤ *Postupno riješiti problem konačnog tretmana industrijskog opasnog otpada*

Mjera se u kontinuitetu realizuje od strane Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma. U toku je projekat Vlade Crne Gore, koji se sprovodi u saradnji sa Svjetskom bankom- „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“, koji će doprinijeti rješavanju problema konačnog tretmana industrijskog opasnog otpada.

➤ *Potrebno je da lokalne samouprave, koje to do sada nijesu uradile, pripreme lokalne planove upravljanja otpadom kojim bi planirane aktivnosti uskladile sa Državnim planom i definisale izvore finansiranja i dinamiku realizacije.*

Mjera je djelimično realizovana od strane lokalnih samouprava. 11 opština ima važeći plan upravljanja otpadom. U ostalim opštinama se radi na realizaciji mjere.

➤ *Ubrzati aktivnosti na izgradnji regionalnih centara za obradu otpada*

Mjera je djelimično realizovana od strane lokalnih samouprava i Ministarstva održivog razvoja i turizma i Procon-a. U toku su aktivnosti na izgradnji regionalnih centara u Beranama, Bijelom Polju, Pljevljima, Kotoru i Nikšiću.

Za regionalni centar za obradu otpada u Beranama na lokaciji "Vasove vode", za potrebe opština Berane, Andrijevica, Plav i Rožaje, urađen je stručni nalaz (Elaborat ekspertize) angažovanog Ekspertskog tima koji je potvrdio da je lokacija "Vasove vode" pogodna za privremeno skladištenje komunalnog otpada.

Kada je u pitanju regionalni centar za obradu otpada u Bijelom Polju, za opštine Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac, u toku je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa koji prethode izdavanju građevinske dozvole za izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada.

Za regionalni centar sa reciklažnim centrom u Pljevljima za opštine Pljevlja i Žabljak, utvrđena je lokacija. U toku su aktivnosti na formiranju zajedničkog preduzeća koje će upravljati deponijom.

Izgradnja regionalnog centra za obradu otpada u Kotoru, za opštine Kotor i Budva, planirana je na lokaciji Trešanjski mlin u Kotoru, i za sada je urađen Nacrt lokalne studije lokacije.

Izgradnja regionalnog centra za obradu otpada za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine, planiran je na lokalitetu Budoš, u Nikšiću. U toku je revizija Glavnog projekta i izrada Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

U **oblasti biodiverziteta**, definisano je 11 mjera:

- *Onemogućiti dalje krčenje kestenove šume u Kotorsko risanskom zalivu*

Mjera je djelimično realizovana. U cilju zaštite i očuvanja šuma pitomog kestena iznad Kostanjice, PPO Kotor je predviđeno uspostavljanje posebnog rezervata prirode sa definisanim granicama istog.

- *Odrediti upravljača područja Tivatskih solila i izraditi plan upravljanja koji će omogućiti identifikaciju mjera adekvatne zaštite ovog područja*

Izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode se odnose i na definisanje upravljača za zonu morskog dobra što postojećim zakonom nije definisano, a u praksi je izazvalo probleme u upravljanju zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra (posebno kod upravljanja Tivatskim solilima), pa je izmjenama i dopunama definisano da zaštićenim prirodnim dobrima koja se nalaze na području morskog dobra upravlja organizacija koja je ovlaštena za upravljanje morskim dobrom.

- *Sprovoditi intenzivniju kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru i intenzivniju kontrolu restorana i pijaca, u vrijeme lovnih zabrana kako bi se putem tržišta uticalo na smanjenje krivolovnih aktivnosti*

Mjera je realizovana. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao korisnik ribljeg fonda, izdaje dozvole za obavljanje ribolova, i obezbjeđuje ribočuvarsku službu koja vrši kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru, uz pomoć poljoprivrednog inspektora koji obavlja poslove inspekcije slatkovodnog ribarstva.

U izvještajnom periodu, od strane Javnog preduzeća za nacionalne parkove, podneseno je 12 krivičnih prijava, kao i 10 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

- *Uraditi sanaciju deponija na rijeci Cijevni i time unaprijediti estetsku vrijednost predjela*

Mjera je djelimično realizovana. Sanaciju nelegalnih odlagališta otpada, u okviru svojih redovnih aktivnosti obavlja JP „Čistoća“, koje je tokom prethodne godine izvršilo uklanjanje većih količina otpada na potezu od Dinoše do Trgaje.

- *Organizovati sistem zaštite od požara na rijeci Cijevni*

Mjera je realizovana. Planom zaštite i spašavanja od požara za teritoriju Glavnog grada Podgorica, koji je urađen aprila 2010.godine, tretirano je područje rijeke Cijevne. Ovim planom su jasno definisane mjere zaštite od požara koje predstavljaju organizaciono-tehničke aktivnosti koje se, na osnovu vremena realizacije, mogu grupisati u preventivne, operativne i sanacione mjere zaštite, i koje se po potrebi adekvatno sprovode.

- *Staviti pod odgovarajući režim zaštite rijeku Pivu*

Mjera je djelimično realizovana. Izrađena je Studija zaštite za područje potencijalnog Regionalnog parka „Piva“. Očekuje se da će do kraja 2013. godine Opština Plužine proglasiti Regionalni park Piva.

- *Izvršiti plan valorizacije područja Durmitora u cilju razvoja turizma za obrazovne, kulturne i rekreativne svrhe na nivou koji omogućava zaštitu prirodnih uslova*

Mjera je djelimično realizovana. Kao nastavak aktivnosti na implementaciji Master plana u 2012. godini, realizovana su dva projekta i to: uređenje zelene površine u centru Žabljaka i postavljanje privremenog objekta „Eko katuna“ za promociju lokalnih proizvoda.

Izvršeno je markiranje i postavljanje signalizacije na stazama za pješaćenje i biciklizam na stazama TT1 i TT2. U saradnji sa GIZ-om, izgrađeno je sklonište za planinare i bicikliste na lokaciji ispod Velikog Štuoca, na udaljenosti oko 5 kilometara od Momčilovog grada.

Takođe, organizovan je niz aktivnosti od strane opštine Žabljak.

- *Intenzivnije sprovoditi akcije i inspekcijske kontrole usmjerene ka krivolovcima (ribolov) na području Durmitora*

Mjera je realizovana. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u 2012. godini, donijelo izmjenu Naredbe o ribolovnim zabranama, ograničenjima i mjerama za zaštitu ribljeg fonda („Službeni list CG“ br. 21/12), u koju su uvršteni ribolovni zabrani za jezera Durmitorskog područja.

Prema Upravi za inspekcijske poslove nije bilo inicijativa ili prijava za eventualne nepravilnosti.

U izvještajnom periodu sprovedene su redovne akcije sprječavanja bespravnog lova.

➤ *Spriječiti dalju eksploataciju šljunka iz rijeke Grnčar*

Mjera je djelimično realizovana. Od strane Uprave za inspekcijske poslove, izvršeno je 12 inspekcijskih kontrola eksploatacije materijala iz rečnog korita Grnčara. Vršene su kontrole pravnih i fizičkih lica koja vrše nelegalnu eksploataciju riječnih nanosa iz pomenutog vodotoka.

➤ *Utvrđivati metodologije za procjenu brojnosti populacija divljači angažovanjem stručnih organizacija i pojedinaca iz odgovarajućih stručnih oblasti (ornitolog, mamolog i dr)*

Mjera je djelimično realizovana, od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Agencije za zaštitu životne sredine. Otpočele su aktivnosti na pripremi metodologije za monitoring divljači, za potrebe vođenja evidencije, ustanovljavanja bioloških pokazatelja usklađenosti divljači sa životnom sredinom i metodologije za ocjenjivanje štete od divljači i na divljači, u skladu sa Nacionalnom strategijom biodiverziteta i članom 51, stav 1, alineja 6, Zakona o divljači i lovstvu („Službeni list CG“, broj 52/08).

➤ *Formirati banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje*

Mjera nije realizovana. Nacionalna banka gena za domaće i divlje biljne i životinjske vrste koje su ugrožene, nije formirana. Kao rezultat projektnih aktivnosti koje je sprovodio Biotehnički institut, formiran je dio banke gena za domaće biljne i životinjske vrste. Aktivnosti na formiranju banke gena za divlje biljne i životinjske vrste nijesu sprovedene.

Postoji pravni osnov za formiranje banke gena u Pravilniku o bližim uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za osnivanje banke gena, koji je na osnovu člana 26 stav 7 Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG“, broj 51/08), donijelo Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine uz prethodnu saglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

U **oblasti buke**, definisana je 1 mjera koja se odnosi na uključivanje mjera zaštite od buke u fazu projektovanja građevinskih objekata, ugradnju akustične izolacije u stambenim objektima, postavljanje objekata tipa magacina, garaža i slično, između izvora i primaoca buke, izgradnju vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica, horitkulturnim uređenjem pojasa duž saobraćajnica.

Mjera je djelimično realizovana. U Ministarstvu održivog razvoja i turizma, formirana je radna grupa za izradu prijedloga Pravilnika o zvučnoj zaštiti zgrada, na osnovu Zakona o

tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti proizvoda sa propisanim zahtjevima (Sl.list CG br. 14/09).

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva izdvaja urađeni **Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa: Smokovac–Uvač i Uvač-Mateševo**.

U većini opština nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere.

U **oblasti radioaktivnosti u životnoj sredini**, definisana je 1 mjera koja podrazumijeva mjerenja koncentracije radona u boravišnim prostorijama, na 5 od ukupno 20 lokacija, na kojima je u toku 2011. godine uočeno prekoračenje interventnog nivoa.

Mjera je djelimično realizovana. JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore je izvršio ponovna mjerenja u Osnovnoj školi „Milan Vukotić“ u mjestu Srpska, na predlog Agencije za zaštitu životne sredine, a po nalogu Uprave za inspekcijske poslove. Izvršice se prolječno-ljetnja ispitivanja.

❖ Tabelarni pregled realizacije mjera

Oblast	Realizovano	U toku realizacija	Nerealizovano	Ukupno
Vazduh	1			1
	100%			
Vode	1	2	1	4
	25%	50%	25%	
Zemljište		1		1
		100%		
Upravljanje otpadom		5		5
		100%		
Biodiverzitet	3	7	1	11
	27.3%	63.60%	9.1%	
Buka		1		1
		100%		
Radioaktivnost u životnoj sredini		1		1
		100%		
Ukupno:	5	17	2	24

Na osnovu analize podataka o realizaciji mjera, može se zaključiti da je od dvije mjere predviđene za realizaciju u 2012. godini, jedna realizovana, dok je realizacija druge u toku. Ostale mjere koje je potrebno realizovati u jasno vremenski definisanom roku, 2012-2013, 2012-2014, odnosno 2012-2020, su gotovo sve u procesu realizacije. Primjetno je da realizacija najvećeg broja mjera (17 od 24) ima kontinuirani karakter, što je i svojstveno realizaciji mjera iz oblasti životne sredine.

U svakom slučaju, dodatne napore naročito je potrebno uložiti u realizaciju mjera iz oblasti:

- ✓ **voda**, posebno kada je u pitanju uspostavljanje zakonom propisanih zona sanitarne zaštite i implementacije HACCP sistema u svim vodovodima;
- ✓ **upravljanja otpadom**, kada je u pitanju izrada planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, i projekata sanacije za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³, izgradnja regionalnih centara za obradu otpada;
- ✓ **biodiverziteta**, kada je riječ o formiranju banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje;
- ✓ **buke**, budući da je na nivou lokalnih samouprava urađeno malo na realizaciji usvojene mjere.

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

I IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Podgorica, mart 2013.

Pripremili:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

U saradnji sa :

- **Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja**
- **Ministarstvom saobraćaja i pomorstva**
- **Agencijom za zaštitu životne sredine**
- **Lokalnim samoupravama**
- **Opštinskim vodovodnim i kanizacionim preduzećima**
- **Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju**
- **Centrom za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore**
- **Upravom za inspekcijske poslove**
- **Procon d.o.o (Nacionalna jedinica za implementaciju projekata iz oblasti komunalne djelatnosti i zaštite životne sredine)**
- **Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore**

1. Uvod

Vlada Crne Gore je na sjednici od 12. jula 2012. godine, usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2011. godinu, sa Prijedlogom mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu i Prijedlogom akcionog plana, koji je dostavilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine na godišnjem nivou. Informacija je bazirana na podacima i analizama koji se dobijaju realizacijom godišnjeg programa monitoringa za sve segmente životne sredine.

Informacija o stanju životne sredine daje prikaz stanja životne sredine po segmentima (vazduh, klimatske promjene, vode, morski ekosistem, zemljište, otpad, biodiverzitet, buka u životnoj sredini i radioaktivnosti u životnoj sredini sa procjenom radiološkog opterećenja stanovništva), čime se dobija jasna slika o stepenu zagađenja pojedinih segmenata životne sredine.

U okviru Informacije o stanju životne sredine, definisan je prijedlog mjera čija realizacija treba da doprinese rješavanju identifikovanih problema i poboljšanju postojećeg stanja životne sredine u Crnoj Gori.

Zaključkom Vlade broj 06-1532/2 od 16. jula 2012. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u obavezi da, u saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine, Vladi podnosi polugodišnje izvještaje o implementaciji usvojenog prijedloga mjera.

Prvi izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu sadrži podatke o sprovedenim aktivnostima na realizaciji mjera, u periodu jul 2012.- januar 2013. godine.

Izvještajem su obuhvaćene 24 mjere koje se odnose na sljedeće oblasti: vazduh, vode, zemljište, upravljanje otpadom, biodiverzitet, buka i radioaktivnost u životnoj sredini.

2. Vazduh

Mjera 1: Donijeti Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha sa Akcionim planom

Akcionim planom za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, u oblasti vazduha, predviđeno je donošenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha sa Akcionim planom. Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha, za period od četiri godine, donosi Vlada Crne Gore, na prijedlog Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Cilj gore navedene strategije je definisanje prioriternih aktivnosti i mjera za očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha i izbjegavanje, sprječavanje ili smanjenje štetnih posljedica po zdravlje ljudi i/ili životnu sredinu, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha ("Službeni list CG", br. 25/2010). Donošenjem ovog dokumenta i njegovom implementacijom u narednom četvorogodišnjem periodu, ostvariće se značajan napredak u oblasti upravljanja kvalitetom vazduha.

Realizacija:

Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2013-2016, Vlada Crne Gore je donijela na sjednici održanoj 08.02.2013. godine, shodno Programu rada Vlade za 2013. godinu.

Zaključkom Vlade obavezuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma, da redovno godišnje informiše Vladu o realizaciji mjera iz Akcionog plana.

3. Vode

Akcionim planom za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, u oblasti voda, definisane su četiri mjere, za koje je predviđena kontinuirana realizacija.

Mjera 1.: Spriječiti nekontrolisanu eksploataciju materijala iz rječnog korita

Akcionim planom za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu predviđeno je hitno preduzimanje mjera kojima će se spriječiti nekontrolisana eksploatacija materijala iz rječnog korita. Mjere je neophodno sprovoditi u kontinuitetu, a kao glavni nosioci aktivnosti određeni su Uprava za vode i Uprava za inspekcijske poslove.

Realizacija:

U periodu jul 2012.-januar 2013. godine, Uprava za inspekcijske poslove, vršila je redovne inspekcijske kontrole eksploatacije materijala iz rječnih korita Morače, Cijevne, Gračanice, Lima, Grnčara, Ibra i Tare.

Pored redovnih inspekcijskih kontrola privrednih društava koja posjeduju vodna akta (vodnu saglasnost izdatu od strane Uprave za vode) za eksploataciju šljunka i pijeska vršene su kontrole pravnih i fizičkih lica koja vrše nelegalnu eksploataciju rječnih nanosa iz pomenutih vodotoka.

Inspekcija za vode je u cilju sprječavanja nekontrolisane eksploatacije materijala iz rečnog korita preduzela odgovarajuće upravne mjere i to :

- D.o.o „Boji-trans“-u iz Podgorice, koji posjeduje vodna akta za eksploataciju šljunka i pijeska iz vodotoka Grnčara, Opština Plav, naloženo je uređenje korita na dijelu eksploatacionog polja.
- Agenciji za investicije i razvoj Berana, naložene su upravne mjere za zabranu uklanjanja sprudova – rječnih nanosa, do postupanja po saglasnosti Uprave za vode pod datim uslovima.
- D.o.o „Tehnostar“-u iz Berana, donesena je upravna mjera zabrane eksploatacije šljunka i pijeska iz vodotoka Lima, lokacija Talum, Opština Berane.
- D.o.o „Miki –trans“-u iz Plava, koji posjeduje vodna akta za eksploataciju šljunka i pijeska iz dijela vodotoka Grnčara, naloženo je uređenje korita na dijelu eksploatacionog polja.
- Doo „Femić –company“ iz Bijelog Polja, koji posjeduje vodna akta iz dijela vodotoka Lima, lokacija Femića krš, Opština Berane, naložene su upravne mjere u cilju uređenja korita na dijelu eksploatacionog polja.
- Saičić Radisavu iz Berana, zabranjena je eksploatacija šljunka i pijeska na dijelu vodotoka Lima, lokacija Vinicka, Opština Berane.

- Slobodanu Bujanji iz Berana, zabranjena je eksploatacija šljunka i pijeska iz vodotoka Lima, lokacija Buče, Opština Berane.
- Čekić Džaferu iz Berana, zabranjena je eksploatacija riječnog materijala iz vodotoka rijeke Lima, lokacija Buče, Opština Berane.

Mjera 2.: Unaprijediti program monitoringa voda i uvesti određeni broj automatskih stanica za kontinuirano praćenje stanja kvaliteta voda

Aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane: Uprave za vode, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Agencije za zaštitu životne sredine i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju.

Realizacija:

Program monitoringa voda sprovodi se u skladu sa godišnjim Programima sistematskog ispitivanja kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda, koji donosi Vlada Crne Gore¹. U cilju unaprjeđenja monitoringa kvaliteta voda i približavanja zahtjevima Okvirne direktive za vode, u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja je sačinjen *inovirani Program monitoringa kvaliteta i kvantiteta voda*, koji je mnogo zahtjevniji od prethodnog i prema broju mjernih parametara i prema dinamici godišnjeg rada. Nakon pribavljanja pozitivnih mišljenja Ministarstva finansija, Ministarstva zdravlja, Ministarstva održivog razvoja i turizma i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Program sistematskog ispitivanja kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda za 2013. godinu, upućen je Vladi Crne Gore na razmatranje i donošenje.

Na predloženi Program sistematskog ispitivanja kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda za 2013. godinu, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je dao pozitivno mišljenje na sadržaj, ali su kao ključni problem njegove održivosti navedena finansijska sredstva za realizaciju, koja bi se morala obezbijediti.

Od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju predloženo je da se formira budžetska stavka u ukupnom budžetu Zavoda, koja bi bila namijenjena realizaciji ovog programa. Od obezbjeđenja ovih sredstava, zavisiće realizacija programa monitoringa, jer je ovaj program restriktivnim budžetskim mjerama doveden u pitanje i u sadašnjem svom obimu.

Aktivnosti Agencije za zaštitu životne sredine, kada su vode u pitanju, odnose se na sakupljanje podataka o kvalitetu površinskih i podzemnih voda, njihovom objedinjavanju i izradi Informacije o stanju životne sredine, kao i izvještavanju ka nacionalnim i internacionalnim institucijama.

¹ **Napomena:** Sistematsko ispitivanje kvaliteta površinskih i podzemnih voda vrši Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju u okviru svoje osnovne djelatnosti i nadležnosti, definisane Zakonom o vodama ("Sl.list RCG br. 27/07").

U cilju unapređenja monitoringa kvaliteta voda, na lokaciji Vranjina je u martu 2012. godine, postavljena automatska stanica za mjerenje svrsishodnih parametara kvaliteta vode Skadarskog jezera. Stanica je kupljena i postavljena sredstvima iz unutrašnjih rezervi Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju.

U cilju kompletiranja seta parametara koji će se mjeriti, potrebno je kupiti još nekoliko senzora i kalibracionih rastvora. Sačinjen je spisak potreba, dobijen predračun za nabavku, ali u prošloj godini nije bilo finansijskih mogućnosti za predmetnu nabavku, tako da je nabavka odložena za 2013. godinu. Takođe, ukoliko bude mogućnosti, planira se da se automatska stanica za kvalitet voda postavi i na lokaciji Ckla na Skadarskom jezeru, kao vodnom objektu od izuzetne važnosti.

Bilo bi svrsishodno da se izvrši automatizacija mreže stanica za kvalitet voda na međunarodnim vodotocima, na njihovim izlaznim profilima.

Mjera 3: Uspostaviti zakonom propisane zone sanitarne zaštite

Shodno Zakonu o vodama („Službeni list RCG“, broj 27/07), područja na kojima se nalaze izvorišta površinske i podzemne vode koja se koriste ili su prostornim planskim dokumentima predviđena za javno vodosnabdijevanje, moraju biti zaštićena od namjernog ili slučajnog zagađivanja i drugih uticaja koji mogu nepovoljno djelovati na izdašnost izvorišta i na zdravstvenu ispravnost vode (zone sanitarne zaštite).

Zone sanitarne zaštite izvorišta, u odnosu na režim zaštite, utvrđene Pravilnikom o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta i ograničenjima u tim, su:

- zona strogog režima zaštite - I zona zaštite (zona neposredne zaštite);
- zona ograničenog režima zaštite - II zona zaštite (uža zona zaštite);
- zona nadzora - III zona zaštite (šira zona zaštite);

Kao nosioci ove mjere određene su lokalne samouprave, a aktivnosti na uspostavljanju zakonom propisanih zona sanitarne zaštite potrebno je sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Opština Andrijevice

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na uspostavljanju zona sanitarne zaštite. Gradski dio područja Andrijevice snabdijeva se vodom sa izvorišta Krkori, koje je kaptirano 1984. godine, sa kapacitetom od 100 dm³/sec. Na vodovodnom sistemu postoji rezervoar kapaciteta 70 m³. Oko vodozahvata je uspostavljena neposredna zona zaštite, dok ostale zone nijesu uspostavljene.

Opština Bar:

Sva izvorišta od javnog vodosnabdijevanja grada Bara imaju definisanu užu i širu zonu sanitarne zaštite izvorišta. Na izvorištima „Zaljevo“, „Krajinak“, „Brca“, „Velje oko“, „Orahovo polje“, „Vrelo“-Čanj, „Sustaš“, „Vrtelj“ i „Glava od Vode“ uspostavljene su zone sanitarne zaštite.

Opština Berane:

U Beranama postoje 2 vodoizvorišta gdje su uspostavljene zone sanitarne zaštite: Prekidna komora vodoizvorišta Merića vrelo i Manastirsko vrelo. Glavna kaptaža je Merića vrelo odakle voda gravitacionim putem dopire do potrošača. Izvorišta su ogradena i zaštićena od zagađenja, a na izvorištima postoji i stalna stražarska služba

Opština Bijelo Polje:

Gradsko područje Bijelog Polja se snabdijeva vodom sa izvorišta Glava Bistrice ispod Bjelasice, udaljenog od grada oko 14 km.

Uspostavljene su 2 zone sanitarne zaštite-uža zona i šira zona zaštite oko same kaptaže vodoizvorišta, kao i uspostavljena 24-časovna stražarska služba.

Preko IPA programa, od strane JP Vodovod „Bistrica“, izvršeno je dokaptiranje izvorišta u Majstorovini i time obezbijedene dodatne i neophodne količine vode za grad i prigradska naselja.

Opština Budva:

Za izvorište „Reževići“ od strane Republičkog zavoda za geološka istraživanja, urađen je Elaborat o određivanju i održavanju zona sanitarne zaštite i ograničenjima u tim zonama. Na osnovu toga, Uprava za vode je izdala Rješenje za utvrđivanje zona sanitarne zaštite.

Na glavnim izvorištima „Reževići“ i „Buljarica“ izvedena je prva sanitarna zona, tj. izvori su zaštićeni žičanom ogradom. Naručeni su elaborati za izvorište „Podgor“, koje trenutno nije aktivno, i izvorište „Buljarica“. Za lokalna izvorišta „Piratac“ i „Loznica“, koji služe za vodosnabdijevanje vangradskih zona, još nijesu započete aktivnosti na izradi zona sanitarne zaštite.

Prijestonica Cetinje:

Obzirom da još uvijek nijesu određene vode od lokalnog značaja čija je izdašnost do 30 l/s u hidrološkom minimumu, ne postoji mogućnost određivanja zona sanitarne zaštite.

Opština Danilovgrad:

U vodovodni sistem Danilovgrada, uključene su vode sa sedam izvorišta: Slatine, Mareze, Oraške jame, Milojevićkih vrela - Tunjevo, Jame Žarića, Jame Brajovića i Viškog vrela.

Elaborati o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite, urađeni su za tri vodoizvorišta, i to: Slatinski izvori, Žarića jama i Oraška jama. Potrebno je inovirati postojeće i uraditi nove projekte zaštite.

Aktivnosti su u toku, a sastavni su dio elaboracije registra voda.

Opština Herceg Novi:

Opština Herceg Novi se snabdijeva vodom za piće iz Bilečkog jezera i izvorišta Opačica u Kutom polju. Glavni izvor snabdijevanja vodom opštine Herceg Novi je Bilečko jezero. Laboratorija HET-a (Hidroelektrana Trebinje) posjeduje kvalitetnu opremu i stručnu ekipu za praćenje kvaliteta vode u jezeru. Stručni tim laboratorije kontinuirano uzima uzorke i prati sve relevantne parametre koji određuju kvalitet vode.

Izvorište „ Opačica“ u Kutom polju kod Zelenike, ustvari je podzemna akumulacija koja je od 1981 god. bila glavno izvorište za snabdijevanje opštine Herceg Novi vodom. Opačica ima definisane uže i šire zone sanitarne zaštite utvrđene Odlukom o utvrđivanju zona sanitarne zaštite za izvorište Opačica u Zelenici (Sl. list CG – Op. propisi br. 40/10), ali one su nažalost značajno ugrožene.

Opština Kolašin:

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na uspostavljanju zona sanitarne zaštite, ali će opština Kolašin, u skorije vrijeme, u saradnji s JP “Vodovod i kanalizacija”, preduzeti sve aktivnosti kako bi se izradila dokumentacija za sva vodoizvorišta pijaće vode, shodno Pravilniku o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta i ograničenjima u tim zonama (Službeni list CG, br 66/2009).

Opština Kotor:

Opština Kotor ima 6 izvorišta za snabdijevanje vodom, preko sistema javnog vodovoda. Za izvorište „Spila“ – Risan, „Orahovac“ – Orahovac i Tabačina (Škurda) –Kotor ima izrađene elaborate (glavne projekte) o zaštitnim zonama sa utvrđenim granicama (za ista nijesu izdata rješenja). Za izvorišta Tunel Vrmac, „Pokrovenik“ i „Simiž“– Gornji Grbalj, pokrenut je postupak za izradu elaborata o zoni zaštite. Na svih 6 izvorišta, vrši se redovna kontrola kvaliteta i hlorisanje vode.

Opština Mojkovac:

Urađen je Glavni projekat zaštite i uređenja vodoizvorišta „Gojakovići“. Projektom su definisane zone sanitarne zaštite izvorišta. Pokrenut je postupak eksproprijacije zemljišta, radi realizacije projekta.

Opština Nikšić:

Postojeća izvorišta za vodosnabdijevanje Nikšića vodom, Donja i Gornja Vidrovanska vrela, nijesu mogla da zadovolje sve veće potrebe stanovništva i privrede, pa je radi dugoročnog rješavanja tog problema, na lokalitetu Poklonci, izvedeno pet bunara za vodosnabdijevanje. Poklonački izvori se nalaze na sjeveroistočnom obodu Krupačkog polja, koje je od 1957. godine potopljeno Krupačkom akumulacijom na udaljenosti su oko 30-60 m od akumulacije. Karstni izvor “Poklonci” je minimalne izdašnosti 300-400 l/s. Sama vrela izbijaju u vidu mlazeva, od kojih su tri središnja najjača i sifonska.

Shodno zakonskoj regulativi iz oblasti voda, bunarsko izvorište “Poklonci” je zaštićeno od zagađivanja i drugih uticaja, koji mogu nepovoljno djelovati na izdašnost izvorišta i na zdravstvenu ispravnost vode (zone sanitarne zaštite). Do izvorišta postoji pristupni put, a

lokacija je praktično nenaseljena i nema većih i značajnijih objekata u neposrednoj blizini koji bi imali uticaja na promjenu kvaliteta vode. Zaštitnom ogradom je definisana zona neposredne zaštite.

Opština Plav

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na uspostavljanju zona sanitarne zaštite. Vodozahvat se nalazi pored Jaseničke rijeke. Kaptaza je ograđena, a ostale zone sanitarne zaštite nijesu uspostavljene. Kapacitet izvorišta je oko 50 dm³/sec.

Opština Plužine:

Plužine se vodom snabdijevaju iz kaptiranog izvora Sutulija. Opština ne posjeduje Odluku o zonama sanitarne zaštite voda, a redovno se kontroliše ispravnost pijaće vode od strane Instituta za javno zdravlje Crne Gore.

Opština Pljevlja:

Opština Pljevlja još nije uspostavila zakonom propisane zone sanitarne zaštite. Urađen je Projekat sanitarne zaštite akumulacije "Otilovići" (JUGINUS, Beograd, 2001. god.) kojim je predviđeno uspostavljanje 3 zone sanitarne zaštite kako bi glavno izvorište vode za piće opštine Pljevlja dobilo adekvatan tretman. Ovaj projekat potrebno je inovirati.

Glavni grad Podgorica:

Na teritoriji Glavnog grada, sva izvorišta u vodovodnom sistemu imaju definisanu projektnu dokumentaciju za sanitarne zone zaštite. U skladu s ovom dokumentacijom, izvode se radovi i mjere na samim izvorištima, prvenstveno mjere sanitarne zaštite, odnosno zaštite od zagađenja.

Sva vodoizvorišta imaju izgrađene zone neposredne zaštite, odnosno zone strogog nadzora, od čega vodoizvorišta Mareza, Ćemovsko polje i Zagorič imaju 24-časovno nadgledanje službe zaštite.

Vodoizvorišta Milješ, Vuksanlekići i Dinoša, opremljeni su sistemom za nadzor i alarmom za javljanje neovlašćenog ulaska u zonu vodoizvorišta. Vrš se i dnevni obilasci od strane ovlašćenih lica.

Tokom 2012.godine, realizovane su aktivnosti čišćenja oko cca 3 km kanala na vodoizvorištu Mareza. Na ovom vodoizvorištu kontinuirano se vrši održavanje okolne vegetacije s ciljem sprječavanja njegovog ugrožavanja.

Na seoskom području, urađena je projektna dokumentacija za zaštitne zone vodovoda: Piperskog, Lješkanskog, Bioča, Vranjine i Fundine.

Opština Rožaje

Grad Rožaje se vodom snabdijeva sa izvorišta rijeke Ibar, udaljenog cca 8km od grada cjevovodom Fi 300mm koji je prilično amortizovan.

Kako je izvršeno fizičko i sanitarno obezbjeđenje kaptaže izvorišta vrela Ibra, to je namjera da se prilikom izgradnje novog cjevovoda sa novim rezervoarom planira ograđivanje i fizička zaštita ovog objekta. Takođe se planira i stalni nadzor sistemom video kamera ili ljudskog dežurstva.

Posredne zone zaštite, predviđene Zakonom o vodama, nijesu uspostavljene.

Opština Šavnik:

U opštini Šavnik, u izvještajnom periodu, nije bilo značajnijih aktivnosti na realizaciji ove mjere.

Opština Tivat:

Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj Opštine Tivat, vodi Registar voda od lokalnog značaja u skladu sa Zakonom o vodama („Sl.list RCG“, broj 27/07 i „Sl.list CG“, broj 32/11) i Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja vodnih katastara („Sl.list CG“, broj 81/08). U Registar se upisuju vode manjih vodotoka i izvorišta do 30 l/s u hidrološkom minimumu.

Za ova izvorišta nijesu još određene zone sanitarne zaštite s obzirom da je u toku izrada nove Odluke o vodosnabdijevanju od lokalnog značaja na teritoriji opštine Tivat, kojom će se bliže definisati pitanja u vezi voda od lokalnog značaja: izgradnja, upravljanje, održavanje, određivanje zone sanitarne zaštite, nadzor i dr.

Zone sanitarne zaštite utvrđene su za:

- izvorište Plavda-Elaborat od 20.03.2000. godine
- izvorište Češljar- Elaborat od 27.11.2000. godine
- izvorište Brštin- Elaborat iz marta 1999. godine
- izvorište Topliš- Elaborat od 18.01.2000. godine

Opština Ulcinj:

U opštini Ulcinj su uspostavljene zakonom propisane zone sanitarne zaštite izvorišta.

Opština Žabljak:

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na uspostavljanju zona sanitarne zaštite.

Postojeća izvorišta koja se koriste za vodosnabdijevanje Žabljaka i okolnih naselja su:

- izvor Oko, koje se prihranjuje iz Zminjeg jezera, minimalne izdašnosti oko 7 l/s odnosno maksimalna oko 40 l/s;
- eksploatacioni bunari u aluvionu Mlinskog potoka minimalne izdašnosti 15-17 l/s;
- izvorište u Pošćenskom katunu, u zaledju Modrog jezera, minimalne izdašnosti oko 3 l/s.

Prostorno urbanističkim planom opštine Žabljak do 2020. godine, definisan je cilj koji podrazumijeva da je za sva izvorišta koja se koriste za snabdijevanje vodom za piće, neophodno utvrditi zone sanitarne zaštite i tu zaštitu sprovoditi, u skladu sa zakonskim propisima za pojedine zone i režime.

Mjera 4: Implementirati HACCP u svim vodovodima

Implementacija HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point- Analiza opasnosti kritične kontrolne tačke) sistema mjera je neophodna u svim vodovodnim i kanalizacionim preduzećima koja treba po ovom sistemu da vrše kontrolu vode. Akcionim planom je definisano da se aktivnosti na realizaciji ove mjere sprovode kontinuirano, a za nosioce mjere su određena vodovodna i kanalizaciona preduzeća.

Realizacija:

Aktivnosti na implementaciji ovog sistema mjera nijesu započete u vodovodnim i kanalizacionim preduzećima, prvenstveno iz razloga što preduzeća nijesu upoznata sa onim što ovaj sistem podrazumijeva, kao ni koje su mogućnosti i uslovi za njegovu primjenu.

S tim u vezi, u budućem periodu bi bilo neophodno informisati vodovodna i kanalizaciona preduzeća o načinu uvođenja i aktivnostima koje treba da preduzmu, kako bi se mjera adekvatno implementirala.

Za sada, kontrola kvaliteta vode se vrši na standardni način.

Napomena:

JP "Vodovod i kanalizacija" Cetinje, kroz unaprijeđenje obavljanja svojih funkcija je formiralo organizacionu cjelinu- centar za kvalitet u sektoru za projektovanje i razvoj, koji će kroz projektni pristup raditi na uvođenju standarda integrisanog menadžment sistema (IMS).

Planirane aktivnosti su uvođenje i implementacija standarda kvaliteta ISO 9001:2008, koji je definisan u Programu rada za 2013.godinu. Nakon toga će se pristupiti uvođenju i implementaciji HACCP- sistema bezbjednosti hrane, takođe kroz projektni pristup.

Takođe, u JP „Vodovod i kanalizacija" Nikšić, uveden i implementiran je standard kvaliteta ISO 9001:2008 2007.godine, a 2014.godine će se obaviti druga resertifikacija. Programom rada za 2013.god. je predviđeno uvođenje i implementacija HACCP-a.

U Vodovodu „Bistrica“, Bijelo Polje, imenovano je lice koje će biti zaduženo za implementaciju HACCP-a.

4. Zemljište

Mjera 1.: Formirati stručnu komisiju koja će utvrditi razloge prekoračenja organskih zagađivača na lokaciji dječijeg igrališta u Tivtu i potom donijeti mjere za remedijaciju ovog područja

Akcionim planom za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, u oblasti **zemljišta**, a shodno potvrđenom prekoračenju parametara organskih zagađivača na lokaciji dječije igralište u Tivtu, definisana je potreba formiranja stručne komisije koja će utvrditi razloge prekoračenja i nakon toga donijeti mjere za remedijaciju navedenog područja. Nosilac mjere je opština Tivat, a rok za realizaciju je 2013. godina.

Realizacija:

Opština Tivat, Rješenjem Predsjednika Opštine broj 0101-429 od 04.maja 2012. godine, formirala je Komisiju sa zadatkom da utvrdi potencijalne izvore zagađenja zemljišta na dječijem igralištu u Tivtu, a koji su konstatovani u Izvještaju JU Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore, broj 03-9-1034/67-68/04 od 12. aprila 2012.godine, i pruži smjernice za eventualni dalji tretman konkretne lokacije, a sve u cilju zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

Komisija je naložila dodatne analize, koje su takođe pokazale prekoračenje organskih toksikanata, i dostavila Izvještaj o utvrđivanju potencijalnih izvora zagađenja i određivanju smjernica za eventualni dalji tretman zemljišta na dječijem igralištu u Tivtu br.0905-294/16 od 31.jula 2012.godine.

Preporuke eksperata Svjetske zdravstvene organizacije, koji su upoznati sa rezultatima analize zemljišta na Dječijem igralištu u Tivtu, zasnovane su na dobroj higijenskoj praksi, uz uslov stabilizacije površine da bi se spriječilo stvaranje prašine.

Opština Tivat je pokušala sprovođenje postupka odabira najpovoljnije ponude za bioremedijaciju zemljišta putem pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja (navodeći razloge krajnje hitnosti). Za sprovođenje ovakvog postupka nije dobijena prethodna saglasnost od strane Uprave za javne nabavke, pa je raspisan otvoreni postupak koji traje 37 dana i javno otvaranje ponuda je održano 25.decembra 2012.godine. Istog dana, kao jedina ispravna ponuda, izabrana je ponuda preduzeća „Biofor System“ d.o.o iz Beograda.

Druga faza dekontaminacije zemljišta putem bioremedijacije je završena 02. marta 2013. godine. Nakon toga, slijede ponovne analize zemljišta, a nastavak radova treće faze očekuje se sredinom marta. U zemljište su unošeni mikroorganizmi, koji su izolovani iz parka, umnoženi u laboratoriji Biofor sistema i ponovo vraćeni. Na taj način se omogućava proces degradacije kontaminiranog zemljišta.

5. Upravljanje otpadom

Mjera 1.: U cilju uklanjanja i sanacije neuređenih odlagališta potrebno je pored obezbjeđivanja finansijskih sredstava, pripremiti i odgovarajuću dokumentaciju, planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, a za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³ neophodno je uraditi projekte sanacije

U Crnoj Gori je registrovano oko 50 nesanitarnih odlagališta na kojima je odloženo više od 1000 m³ otpada. Sprovođenje mjera za sanaciju i zatvaranje ima za cilj da se smanji i spriječi ekološki rizik od nekontrolisanog odlaganja otpada na trenutnim lokacijama, zaštiti zdravlje ljudi i povećaju higijenski standardi.

U skladu sa Nacionalnim planom upravljanja otpadom, predviđeno je da se za sanaciju istih izradi odgovarajuća tehnička dokumentacija. Kao nosioci ove mjere određene su lokalne samouprave, a aktivnosti je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Opština Bar:

Čvrsti komunalni otpad sa teritorije opštine Bar do juna 2008. godine je odlagan na deponiji „Ćafe“ u nehigijenskim i nesanitarnim uslovima. U periodu 2008.-2010. godina, otpad je odlagan na sanitarnoj deponiji „Livade“, kada je istovremeno dio odlagan na neuređenom odlagalištu „Hije“.

U toku je tenderski postupak za izbor najboljeg ponuđača za izradu Elaborata o geotehničkim istraživanjima za sanaciju i rekultivaciju nesanitarnog odlagališta komunalnog otpada Ćafe. Pripremljen je Projektni zadatak za izradu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu od strane opštine Bar, i ugovoren izrađivač.

Opština Berane:

Sekretarijat za stambeno komunalne poslove i saobraćaj Opštine Berane, je formirao komisiju koja je popisala 19 neuređenih odlagališta, od kojih je 17 odlagališta sa zapreminom od 1 do 70 m³, jedno odlagalište ima 150 m³ otpada, dok je na jednom količina otpada u zapremini od 2000 m³.

Javno komunalno preduzeće će u narednom periodu, u sklopu svojih aktivnosti, izvršiti sanaciju odlagališta čija je zapremina ispod 100 m³, dok će plan za odlagališta od preko 100 m³, i projekat sanacije odlagališta preko 1000 m³, biti uključeni u budući lokalni plan upravljanja otpadom.

Opština Bijelo Polje:

U opštini Bijelo Polje, postoji samo jedno privremeno odlagalište Kumanica, za koju je donesena Odluka za privremeno korišćenje, a u toku je donošenje Odluke o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja

ljudi prilikom privremenog skladištenja komunalnog otpada. Za neka manja nelegalna odlagališta donešen je plan uklanjanja i sanacija istih.

Prijestonica Cetinje:

Što se tiče mjera preduzetih na uklanjanju i sanaciji neuređenih odlagališta prisutnih na teritoriji Prijestonice, prema podacima JKP Cetinje, a koji su dostavljeni Ministarstvu održivog razvoja i turizma u okviru „Upitnika za JLS za 2011. godinu” pod tačkom 31 istog: „Lista neuređenih odlagališta otpada na području JLS sa vrstama i procijenjenim količinama otpada na njima” nabrojano je tridesetak neuređenih odlagališta različitog sastava otpada na njima, čija je pojedinačna procijenjena zapremina ispod 100 m³

Nakon dobijanja podataka od JKP Cetinje za 2012.godinu, vezano za broj neuređenih odlagališta otpada na teritoriji Prijestonice i procijenjene količine otpada na njima, Prijestonica će sagledati mogućnost za obezbjeđivanje potrebnih finansijskih sredstava za uklanjanje i sanaciju istih, kao i u slučaju da su ista procijenjene zapremine od 100 do 1000 m³ pripremiti odgovarajuću dokumentaciju i sačiniti odgovarajuće planove, odnosno ako su ista procijenjene zapremine od preko 1000 m³ uraditi projektne sanacije.

Kada je u pitanju realizacija projekta sanacije neuređenog odlagališta „Vrtijeljka”, bitno je napomenuti da je Procon d.o.o, u ime Konsultanta COWI, sa ciljem pripreme odgovarajuće tenderske dokumentacije za rehabilitaciju odlagališta krajem 2012. godine, dostavio Prijestonici Cetinje draft verziju izvještaja „Analiza postojeće situacije na odlagalištu Vrtijeljka“.

Nakon dobijanja saglasnosti na ovu projektnu aktivnost, na osnovu podataka dobijenih iz iste, Konsultant će preći na sljedeću aktivnost predviđenu projektnim zadatkom, a to je: priprema Idejnog rješenja rehabilitacije odlagališta, uključujući i posebne mjere sanacije i zatvaranja lokacije.

Finalna aktivnost iz projektnog zadatka je priprema tenderske dokumentacije za rehabilitaciju.

Realizacijom ovog projektnog zadatka, Prijestonica će ostvariti značajan napredak u cilju ispunjenja konačnog cilja-obezbjeđenja adekvatnog održivog sistema upravljanja otpadom na svojoj teritoriji, kao i rehabilitovati nesanitarno odlagalište otpada „Vrtijeljka“ koje je u višedecenijskoj upotrebi.

Nesanitarno odlagalište otpada „Vrtijeljka“ će realizacijom projektnog zadatka biti zatvoreno i rehabilitovano implementacijom svih neophodnih mjera definisanih odgovarajućim EU Direktivama i zakonodavstvom države Crne Gore.

Prijestonica Cetinje namjerava da, nakon zatvaranja nesanitarnog odlagališta otpada „Vrtijeljka”, transportuje komunalni otpad nastao na njenoj teritoriji na regionalnu sanitarnu deponiju „Livade”, u okviru koje funkcioniše odgovarajući reciklažni centar.

Takođe, JKP Cetinje je u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima, djelimično saniralo neuređena odlagališta otpada na lokacijama „Čekanja” i „Simunje” uklanjanjem oko 20 m³ komunalnog otpada.

Preduzimanje mjera od strane JKP Cetinje u cilju smanjenja broja neuređenih odlagališta uslovljeno je upotrebom mehanizacije koju isto ne posjeduje i odgovarajućim brojem radnika koje preduzeće nije u mogućnosti da angažuje zbog zauzetosti istih na redovnom održavanju čistoće javnih površina.

Opština Danilovgrad:

Finansijska sredstva potrebna za uklanjanje nelegalnih smetlišta zapremine od 100 m³ do 1000 m³ su obezbijedena, dok su planovi sanacije istih u postupku izrade. Na području opštine Danilovgrad nema evidentiranih nelegalnih smetlišta čija je zapremina veća od 1000 m³.

Opština Herceg Novi:

Nije bilo aktivnosti na izradi posebnih planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³. Kada su u pitanju projekti sanacije za odlagališta čija je zapremina preko 1000 m³, Opština Herceg Novi izradila je projekat sanacije, rekultivacije i zatvaranja smetlišta Ubli. Idejno rješenje projekta izradio je Institut Kirilo Savić Beograd, a glavni projekat izradilo je preduzeće FLEMER STONE Nikšić.

Predmetnim projektom planirana je sanacija, rekultivacija i zatvaranje smetlišta Ubli, Opština Herceg Novi.

Takođe, bitno je napomenuti da izgradnjom i stavljanjem u funkciju Pogona za reciklažu čvrstog komunalnog otpada u junu 2012. godine, nastavlja se projekat koji se realizuje na nivou Opštine Herceg Novi od 2006.godine, a koji je definisan kroz projekat smanjenja otpada na izvoru, odnosno projekat separatnog odlaganja otpada.

Modifikacijom prostora bivše pretovarne rampe Meljine, u prostor na kome će egzistirati tri cjeline (transfer stanica, reciklažno dvorište i reciklažni centar) objedinjuje se vrlo značajna aktivnost reciklaže otpada za poslovanje JP „Čistoća“ kao nosioca djelatnosti upravljanja i zbrinjavanja čvrstog komunalnog otpada.

U skladu sa zakonskom regulativom, opština je donijela niz odluka koje podržavaju program separatnog odlaganja otpada i otvaranje reciklažnog centra. Takođe opšti komunalni otpad (onaj koji nije selektovan) sakupljen na teritoriji opštine Herceg Novi doprema se u Reciklažni centar Meljine, gdje se vrši odvajanje frakcija za recikliranje i dijela otpada koji se privremeno smješta u transfer stanicu.

Transfer stanica služi samo za privremeno skladištenje otpada koji ne može da se reciklira a koji se zatim odvozi na lokaciju za privremeno skladištenje komunalnog otpada na dosadašnjoj lokaciji smetlišta Dugunja -Tisove grede, koja je predviđena za sanaciju i zatvaranje do kraja 2012.god.

Opština Kolašin:

Sanacija postojećeg gradskog odlagališta će biti sprovedena kroz fazu izgradnje transfer stanice. Lokacija za buduću transfer stanicu je predviđena na lokaciji postojeće deponije.

Izrada plana sanacije postojećih odlagališta otpada (divljih deponija) je predviđena u drugom kvartalu 2013. godine. Plan sanacije će biti uvršten u lokalni plan upravljanja otpadom 2013-2018. godine. U toku je obuka lokalnih službenika u vezi sa procesom izrade ovih planova.

Opština Kotor:

Javno komunalno preduzeće Kotor, redovno izvodi radove na sanaciji i uklanjanju neuređenih odlagališta.

Nijesu pravljani posebni planovi za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, ni projekti sanacije za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³.

Opština Mojkovac:

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na izradi planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao ni na izradi projekata sanacije za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³.

Opština Nikšić

JP „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić je uradilo Plan upravljanja neopasnim otpadom i na isti dobilo saglasnost nadležnog Sekretarijata za komunalne poslove saobraćaj i vode 2011.godine, kao i Plan upravljanja opasnim otpadom na koji je dobijena saglasnost Ministarstva održivog razvoja i turizma 2012.godine.

Opština Plužine:

Na teritoriji Opštine Plužine postoji veliki broj sitnih nelegalnih odlagališta koja nijesu registrovana, a na kojima se odlažu različite vrste otpada (komunalni, automobilske gume, metali, građevinski otpad, životinjski i dr.). Ova odlagališta se povremeno pojavljuju, najčešće na seoskom području, na pravcima lokalnih i magistralnog puta, u koritima rijeka i potoka i sl. Javno stambeno-komunalno preduzeće Plužine, sezonskim angažovanjem radne snage i akcijom „Neka bude čisto“ vrši prikupljanje otpada sa ovih odlagališta i vrši sanaciju istih.

U drugoj polovini 2012. godine, sa ovih odlagališta po paušalnoj procjeni prikupljeno je oko 36 m³ komunalnog i 58 m³ ostalog i kabastog otpada. Ovo je stalna aktivnost, sezonskog karaktera.

Po lokalnom Planu upravljanja otpadom Plužina za period 2010 – 2014 godine, neuređeno odlagalište pilane u Donjim Breznima kojim gazduje privredno društvo „BAST“ d.o.o. Nikšić je predviđeno za sanaciju. Do sada na tom planu poslodavac nije uradio ništa, čak ni sam projekat sanacije. Podatak od 700 m² čvrstog otpada i 5 000 m² pilotine koji se pominje u literaturi je po paušalnoj procjeni ali je približan postojećem stanju.

Tokom 2012. godine donesen je plan aktivnosti u cilju sprovođenja člana 78 Zakona o upravljanju otpadom u opštini Plužine.

Opština Pljevlja:

Poslove sakupljanja, transporta i odlaganja komunalnog otpada u opštini Pljevlja vrši JP "Čistoća" Pljevlja. Prikupljanje otpada vrši se na kompletnom gradskom području i u naseljima Gradac i Šula.

Opština Pljevlja je putem javnih radova u 2010. i 2011. godini, u saradnji sa JP "Čistoća", uklonila smetlišta sa sledećih lokacija: Boljanići, Gotovuši, Jugoštica, Vodice, Židovići, Bogiševci, Gradac, Gornji Komini, ispod Maljevca, na Pilani preko puta starog pilanskog naselja, Perova luka - selo Odžak, Vlići na Kosanici i u Krakalicama, dok u Otilovićima nije uklonjena jedna lokacija na početku putnog pravca Pljevlja–Otilovići, i druga koja se nalazi ispod manastira Dubočica, na velikoj krivini.

Dakle, nelegalno odlaganje otpada u manjim količinama dešava se povremeno. Međutim, ova smetlišta nemaju zapreminu iznad 100 m³ i JP "Čistoća" ih redovno uklanja.

Glavni grad Podgorica:

U periodu jul 2012.-januar 2013. godine, završena je sanacija odlagališta neselektiranog otpada na području Konika, za koje je izrađena „Studija izvodljivosti sanacije neuređenog odlagališta otpada na prostoru Konika pored Kampa 2“. U toku sanacije sa prostora od 8.700m², uklonjeno je i zbrinuto 31.654m³ neselektovanog otpada koji je selektivno odvojen i, u zavisnosti od vrste propisno zbrinut.

U periodu jul 2012.-januar 2013. godine, uklonjeno je 187 neuređenih odlagališta sa kojih je uklonjeno 57.150m³ raznih vrsta otpada. U cilju sprečavanja nastanka neuređenih odlagališta na teritoriji Glavnog grada opredijeljene su privremene lokacije za odlaganje građevinskog otpada iz zemljanih iskopa na lokaciji „Mojanski krst“ GO Golubovci, za odlaganje biljnog otpada privremeno odlagalište u blizini sanitarne deponije „Livade“ i kabastog otpada u krugu sanitarne deponije „Livade“.

Glavni grad je u cilju sprječavanja stvaranja neuređenih odlagališta na teritoriji Glavnog grada i GO Golubovci i GO Tuzi opredijelio 16 privremenih lokacija za odlaganje biljnog i kabastog otpada od strane građana.

Glavni Grad je izgradio prvo reciklažno dvorište u Ul. Iva Vizina na Zabjelu, u cilju obezbjeđivanja uslova građanima za selektivno odlaganje opasnog i neopasnog čvrstog komunalnog otpada iz domaćinstva, koji se kao takav ne može odložiti u posude za sakupljanje komunalnog otpada.

Opština Šavnik:

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na izradi planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao ni na izradi projekata sanacije za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³.

Napominjemo da se sprovodi projekat „Uvođenje u sistem primarnog sakupljanja otpada 40% od 50 privatnih preduzeća iz Žabljaka, Kolašina, Berana i Šavnika do 30. septembra 2013. godine“, u saradnji sa ministarstvom i Svjetskom bankom.

Opština Tivat:

U proteklom periodu nije bilo neuređenih odlagališta u opštini Tivat. Na svako nekontrolisano deponovanje otpada JP Komunalno je blagovremeno reagovalo i time spriječilo pojavu neuređenih odlagališta.

Nije bilo aktivnosti na izradi planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao ni na izradi projekata sanacija za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³

Opština Žabljak:

U izvještajnom periodu nije bilo aktivnosti na izradi planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao ni na izradi projekata sanacija za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³

Urađena je geodetska situacija postojećeg stanja deponije Žabljak sa prikazom količine deponovanog otpada.

U **opštinama Andrijevica, Budva, Plav, Rožaje i Ulcinj**, nije bilo aktivnosti na izradi planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, kao ni na izradi projekata sanacija za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³

Napomena:

U narednom periodu planira se projekat sanacije nesanitarnih odlagališta u opštinama Ulcinj, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Plav, Rožaje i Pljevlja. Za sada, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, PROCON je pripremio aplikacioni formular za WBIF 2012 VIII krug za izradu tehničke dokumentacije za sanaciju nesanitarnih odlagališta. Predstojeće aktivnosti na projektu su izrada Studije izvodljivosti, izrada Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu, izrada Glavnog projekta, izrada tenderske dokumentacije. Projekat će finansirati Evropska investiciona banka.

Mjera 2.: Smanjiti broj nelegalnih deponija i izgraditi sanitarne deponije

Rok za realizaciju mjere je 2020. godina, a kao nosioci mjere određene su lokalne samouprave.

Realizacija:

Opština Bar:

U opštini Bar ne postoje nelegalne deponije gdje se sistematski odlaže otpad. Postoje periodična mjesta gdje par domaćinstava odlažu otpad ili mjesta pored puteva gdje se odlaže građevinski otpad i ona se svakodnevno saniraju ali, nažalost, ponovo nastaju na istom ili drugom mjestu, tako da ne postoji tačna evidencija.

U opštini Bar je izgrađena regionalna sanitarna deponija Možura za opštine Bar i Ulcinj. Deponija je zvanično otvorena u julu 2012.godine. Pozitivno je da su se korišćenju usluga ovog infrastrukturnog objekta priključile i opštine Budva, Kotor i Tivat.

Opština Berane:

Što se tiče aktivnosti na smanjenju broja nelegalnih deponija, formirana je komisija koja je popisala nelegalna odlagališta, pri čemu će JP Komunalno u narednom periodu sanirati odlagališta sa količinama od 1 do 70 m³.

Opština Budva:

Opština Budva koristi regionalnu sanitarnu deponiju „Možura“. U izvještajnom periodu, vršene su redovne kontrole od strane nadležne komunalne policije, i preduzimane mjere i radnje u cilju suzbijanja nelegalnog odlaganja otpada.

Prijestonica Cetinje:

Služba komunalne policije Prijestonice je, vezano za aktivnosti na uklanjanju nelegalnih deponija komunalnog i građevinskog otpada na teritoriji Prijestonice u izvještajnom periodu, u saradnji sa JKP Cetinje, izvršila uklanjanje 9 nelegalnih deponija komunalnog i građevinskog otpada, u zapremini od po cca 5-15 m³ po deponiji.

Prijestonica Cetinje namjerava da nakon zatvaranja nesanitarnog odlagališta otpada „Vrtijeljka“, transportuje komunalni otpad nastao na njenoj teritoriji na regionalnu sanitarnu deponiju „Livade“, u okviru koje funkcioniše odgovarajući reciklažni centar.

Opština Danilovgrad:

Aktivnosti su sprovedene uklanjanjem 20 nelegalnih smetlišta sa kojih je uklonjeno oko 400 m³ otpada. U neposrednoj blizini pomenutih smetlišta postavljeno je 12 kontejnera, koji se nalaze duž cjelokupne trase koja je bila uzurpirana nepropisnim odlaganjem otpada.

Opština Danilovgrad sa JP „Komunalno“ Danilovgrad realizuje projekat izgradnje reciklažnog dvorišta.

Opština Herceg Novi:

Skupština Opštine Herceg Novi, na sjednici održanoj 14. septembra 2012.godine, usvojila je Odluku o određivanju lokacije za privremeno skladištenje komunalnog otpada u opštini Herceg Novi, kojom je određena lokacija za privremeno odlaganje otpada na dosadašnjoj lokaciji smetlišta Dugunja -Tisove grede, koja je predviđena za sanaciju i zatvaranje do kraja 2012.godine.

Lokalnim planom upravljanja otpadom, kroz tehničko operativne mjere, predviđena je sanacija postojećeg smetlišta i izgradnja nove sanitarne deponije. Izgradnja nove sanitarne deponije na lokaciji „Duboki do“, predviđena je i Prostornim planom opštine Herceg Novi (Sl.list CG br. 4/89).

U skladu sa Master planom za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom u Crnoj Gori i Planom upravljanja otpadom Opštine Herceg Novi za period 2009-2013. godina, započeta je realizacija obezbjeđenja prostorno planske dokumentacije i projekata za izgradnju sanitarne deponije za zbrinjavanje čvrstog komunalnog otpada na lokaciji „Duboki do“ Opština Herceg

Novi. U tom cilju usvojena je lokalna studija lokacije i dobijena saglasnost resornog ministarstva, obezbijedeni UT uslovi i započeto projektovanje deponije koje je u završnoj fazi. Očekivani period za pribavljanje potrebne dokumentacije za dobijanje građevinske dozvole i završetka elaborata procjene uticaja na životnu sredinu je septembar 2013. godine. Nakon navedenog perioda, pristupiće se realizaciji ovog projekta.

Opština Kolašin:

Izrada plana sanacije za postojeća odlagališta otpada (divlje deponije) je predviđena u drugom kvartalu 2013. godine.

U novembru 2012.godine JP “Komunalno” je ogradilo privremeno skladište otpada, postavilo mjernu vagu i organizovalo stražarsku službu, prema opštinskoj Odluci o lokaciji za privremeno skladištenje otpada. Takođe, u novembru 2012.godine, Opština Kolašin je Ministarstvu održivog razvoja i turizma uputila na Saglasnost Odluku o načinu i mjerama za privremeno skladištenje otpada u opštini Kolašin.

Opština Kotor:

Sanirane su nelegalne deponije Vrmac, Trojica i Industrijska zona, sprovedene aktivnosti na uklanjanju kabastog otpada sa teritorije opštine Kotor, obezbijedena vozila i kontejneri za transport i zbrinjavanje komunalnog otpada.

Nije se pristupilo izgradnji sanitarnih deponija. Trenutno se koriste usluge sanitarne deponije „Možura“ i radi se na iznalaženju drugih načina tretmana komunalnog otpada (zbrinjavanje otpada baliranjem). Takođe, formirano je reciklažno dvorište, nabavljena i instalirana oprema.

Opština Mojkovac:

Uređeno je privremeno skladište komunalnog otpada, shodno članu 78 Zakona o upravljanju otpadom i Odluci o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi prilikom privremenog skladištenja.

Opština Plužine:

U toku su pripremne aktivnosti na izgradnji Sanitarne regionalne deponije u Nikšiću, za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik, u okviru Regionalnog centra za obradu otpada za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik.

Opština Pljevlja:

Do izgradnje zajedničke regionalne sanitarne deponije, Opština Pljevlja je u obavezi da privremeno skladištenje komunalnog otpada uskladi sa članom 78 Zakona o upravljanju otpadom („Sl. List CG“, br. 64/11).

U tom smislu, tokom 2012. godine, preduzeti su sljedeći koraci: urađena ograda, organizovana stražarska služba i svakodnevno se vrši prekrivanje komunalnog otpada.

SO Pljevlja je u 2012.g. usvojila Odluku o određivanju lokacije za privremeno skladištenje komunalnog otpada za teritoriju opštine Pljevlja.

Urađena je Studija za izbor lokacije za regionalnu sanitarnu deponiju za opštine Pljevlja i Žabljak. U završnoj fazi je izrada Studije izvodljivosti, Idejno rješenje i Procjena uticaja na životnu sredinu za izgradnju Regionalnog centra za upravljanje otpadom.

Ugovoren je izrađivač Glavnog projekta za izgradnju regionalne deponije. Izrada Glavnog projekta će otpočeti nakon završetka Studije izvodljivosti, odnosno Idejnog rješenja čija izrada je u toku.

U izvještajnom periodu, obezbijeđena je tehnička podrška u okviru fonda EU za pripremu tenderske dokumentacije za izvođenje radova.

Glavni grad Podgorica:

Glavni grad Podgorica ima izgrađenu sanitarnu deponiju „Livade“ koja je počela sa radom 2006. godine. Deponija je izgrađena u skladu sa evropskim standardima koji definišu oblast upravljanja otpadom.

Trenutno se ocjedne vode sa deponije tretiraju jedino sistemom recirkulacije. U okviru Glavnog projekta za izgradnju sanitarne deponije „Livade“, nije detaljno razrađeno pitanje tretmana ocjednih voda. Tokom 2008. godine izrađeno je idejno rješenje za izgradnju postrojenja za tretman ocjednih voda. Ocjedne vode je potrebno prečistiti do te mjere, da se mogu ispuštati u kanalizacionu mrežu.

U toku je tenderski postupak za projektovanje i izgradnju sistema za tretman ocjednih voda na deponiji „Livade“, kao i za nadzor nad izvođenjem radova.

U martu 2013. godine, Agencija za zaštitu životne sredine izdala je Deponiji „Livade“ integrisanu dozvolu za rad (tzv. IPPC dozvolu), koju je bilo potrebno pribaviti shodno Programu usklađivanja pojedinih privrednih grana sa Zakonom o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine. Istovremeno, ovo je prva IPPC dozvola koja je izdata u Crnoj Gori.

Opština Rožaje:

Planom uklanjanja, čišćenja i sanacije divljih deponija, odlagališta i smetlišta, koji je donijet 2010. godine, utvrđeno je oko 104 manje (do 10m³), 12 srednjih (100m³) i 8 velikih (preko 100m³) odlagališta, ili bolje reći, divljih deponija, koje imaju različiti sadržaj otpada. Polazeći od ove činjenice, okvirno se predlažu nekoliko pristupa rešavanju pitanja divljih odlagališta, odnosno deponija i to:

1. Sanacija odlagališta prekrivanjem slojem zemljišta od 30-50cm.
2. Kultivisanje prekrivanjem slojem zemljišta i hortikulturno uređivanje
3. Sanacija, čišćenje i uklanjanje raznovrsnog otpada i njegovo zbrinjavanje na glavnu deponiju.
4. Čišćenje vodotokova rijeka i potoka.

Donijeta je Odluka kojom je definisana privremena lokacija, uslovi i način odlaganja komunalnog otpada u mjestu zvanom Besnik (6km od Rožaja), na kojoj treba po planu da se postavi vaga. Ista je ograđena i koliko toliko se održava planiranjem komunalnog otpada

pomoću mehanizacije. Lokacija je privremena do izgradnje regionalne sanitarne deponije na utvrđenoj lokaciji Vasove vode u Beranama za opštinu Berane, Rožaje, Plav i Andrijevicu.

Opština Šavnik:

U cilju smanjenja broja nelegalnih deponija, u toku je skupštinska procedura za donošenje odluke o lokaciji na kojoj će se privremeno skladištiti komunalni otpad.

Opština Tivat:

U periodu jul 2012.-januar 2013.godine, nije bilo aktivnosti koje bi doprinijele realizaciji ove mjere, osim sto su u budžetu opštine Tivat, za 2013. godinu, planirana sredstva u iznosu od 171 000 eura za dotaciju za održavanje deponija.

Opština Žabljak:

Donijeta je Odluka o privremenoj lokaciji za deponovanje komunalnog otpada, a u toku je donošenje Odluke o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi prilikom skladištenja otpada.

Programom uređenja prostora za 2013.godinu, predviđeno je uređenje postojeće deponije (ograđivanje, nabavka vage i uređenje pristupnog puta).

Utvrđena je lokacija za izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Žabljak i Pljevlja. U toku su aktivnosti za formiranje zajedničkog preduzeća koje će upravljati deponijom.

U opštinama **Andrijevica, Nikšić, Plav i Ulcinj**, u izvještajnom periodu, nije bilo aktivnosti koje bi doprinijele realizaciji ove mjere.

Mjera 3.: Postupno riješiti problem konačnog tretmana industrijskog opasnog otpada

Kao nosioci ove mjere, određeni su Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu životne sredine.

Realizacija:

Vlada Crne Gore, preko Ministarstva održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Svjetskom bankom realizuje projekat “**Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje**“ („Industrial Waste Management and Cleanup Project“). Agencija za zaštitu životne sredine je određena kao implementaciono tijelo projekta. Ugovor o kreditnom aranžmanu u iznosu od \$1.000.000 za realizaciju Pripremne faze Projekta potpisan je 23. III 2011 godine između Vlade Crne Gore i Svjetske banke. Ova faza je završena i u okviru nje su realizovani sljedeći projektni zadaci:

1) Izbor opcija za sanaciju lokacija, i to:

- 1) Kombinat Aluminijskog Podgorica (dva basena crvenog mulja i deponija čvrstog otpada),
- 2) Željezara Nikšić (deponija opasnog otpada),
- 3) Jadransko brodogradilište Bijela (grit),

- 4) Termo-elektrana Pljevlja (deponija pepela i šljake Maljevac) i
- 5) Flotaciono jalovište Gradac.

U cilju izrade Studije izvodljivosti sa opcijama za sanaciju odabranih lokacija (uključujući pregled troškova i način sanacije) potpisan je Ugovor sa konzorcijumom CDM Njemačka i Hidroinženjering Slovenija (4. XI 2011.). Upravni odbor projekta je analizirao i razmatrao alternative sanacije predložene u dostavljenim izvještajima i izabrao opcije za sanaciju lokacija (tabela 1).

Tabela 1. Odabrane opcije za 5 „hot spot“-ova sa procjenom troškova

Hot spot	Odabrana opcija	Troškovi
TE Pljevlja	Sanacija i kompletno zatvaranje deponije pepela i šljake Maljevac	€4.010.540
Kombinat Aluminijuma Podgorica	• Zatvaranje bazena crvenog mulja i tretman podzemnih voda nizvodno od lokacije KAP-a. • Sanacija deponije čvrstog otpada (u okviru projekta »Integralno upravljanje eksistemom Skadarskog jezera«).	€3.306.700 €18.911.624
Brodogradilište Bijela	Mjere kompletne sanacije i odlaganje (izvoz) upotrijebljenog grita za pjeskarenje (opasan otpad), kao i odlaganje kontaminiranog zemljišta (neopasan otpad) i sedimenata na deponiji u Crnoj Gori.	€12.705.800
Jalovište Gradac	Održivo i dugoročno obezbjeđivanje jalovišta	€6.042.500

NAPOMENA: Kako se deponija Željezare Nikšić nalazi u privatnom vlasništvu, a imajući u vidu i uslove Svjetske banke, odustalo se od sanacije te lokacije.

2) Rješavanje problema odlaganja opasnog industrijskog otpada (Izbor lokacije za nacionalnu deponiju opasnog industrijskog otpada)

Ugovor je potpisan 4. XI 2011. sa Joint venture ECOREM – Belgija i Hidroplan –Hrvatska i podrazumijeva izradu Studije za izbor lokacije za nacionalno postrojenje za opasan otpad.

Vlada Crne Gore je posvećena potrebi rješavanja problema odlaganja industrijskog opasnog otpada u Crnoj Gori, ozbiljno razmatrajući ponuđena tehnička rješenja iz Studija (Istraživanje terena i pripremna studija za remedijaciju industrijskih deponija u Crnoj Gori, Izbor lokacije i pripremna studija za izgradnju nacionalnog objekta za odlaganje opasnog otpada u Crnoj Gori, Procjena uticaja na životnu sredinu), koje su pripremljene kao dio projektnog zadatka. S tim u vezi, Vlada će u naknadnim i dodatnim komunikacijama i konsultacijama sa Svjetskom bankom, a vodeći računa o budućim razvojnim planovima industrijskih postrojenja, doći do optimalnog rješenja.

3) Izrada procjene uticaja na životnu sredinu

Ugovor je potpisan 18. I 2012. godine sa kompanijom COWI iz Danske, čiji je zadatak izrada Studije procjene uticaja na životnu sredinu, Studije očuvanja kontaminiranih industrijskih područja i remedijacije, kao i Studije upravljanja opasnim otpadom i deponijama. U sklopu ove komponente, konsultant je organizovao i dvije runde javnih rasprava.

Na osnovu rezultata Pripremne faze projekta, odnosno odabranih opcija za sanaciju lokacija sa deponijama opasnog industrijskog otpada i rješavanje problema odlaganja opasnog industrijskog otpada, Bord Direktora Svjetske banke će u aprilu 2013. godine odlučiti o odobrenju kredita Vladi Crne Gore u iznosu od 60.000.000 \$, koji je potreban za fazu realizacije Projekta, odnosno sanaciju lokacija na kojima se nalazi industrijski opasan otpad, kao i rješavanje problema odlaganja opasnog industrijskog otpada.

Na osnovu predloga Upravnog odbora projekta, Vlada Crne Gore je na sjednici od 24. I 2013. godine, usvojila **Informaciju o projektu „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ sa prijedlogom opcija za sanaciju lokacija i izgradnju nacionalnog postrojenja za opasan otpad** i odlučila da podrži realizaciju Projekta, konstatujući da je uspješno završena njegova pripremna faza. Takođe, Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 14. II 2013.godine, donijela **Odluku o zaduživanju i davanju garancija Crne Gore za 2013. godinu**, u okviru koje je, za projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“, predviđeno zaduženje Crne Gore kod Svjetske banke u iznosu od 50 miliona eura. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 15. II 2013. uputilo zvanično pismo Svjetskoj banci u kojem je saopšteno opredijeljenje Vlade CG da se ude u realizaciju projekta.

Mjera 4.: Potrebno je da lokalne samouprave, koje to do sada nijesu uradile, pripreme lokalne planove upravljanja otpadom kojim bi planirane aktivnosti uskladile sa Državnim planom i definisale izvore finansiranja i dinamiku realizacije.

Opšti cilj Lokalnog plana upravljanja otpadom je doprinos održivom razvoju opštine, razvojem sistema za upravljanje otpadom kojim bi se kontrolisala proizvodnja otpada, smanjio uticaj otpada na životnu sredinu, omogućilo pravilno odlaganje otpada. Nosioci mjere su lokalne samouprave, a rok realizacije je 2014. godina.

Realizacija:

Opština Andrijevica

Nije bilo aktivnosti na izradi lokalnog plana upravljanja otpadom.

Opština Bar:

Opština Bar ima usvojen Plan upravljanja otpadom za period 2010-2014.godina

Opština Berane:

Opština Berane ima važeći plan upravljanja otpadom do 2014 godine. Nakon donošenja državnog plana upravljanja otpadom, opština Berane će uraditi lokalni plan upravljanja otpadom.

Opština Bijelo Polje:

Plan upravljanja otpadom za opštinu Bijelo Polje je upućen Ministarstvu održivog razvoja i turizma na davanje saglasnosti.

Opština Budva:

Nije bilo aktivnosti na izradi lokalnog plana upravljanja otpadom.

Prijestonica Cetinje:

Na nivou Prijestonice još uvijek nije donešen lokalni plan upravljanja otpadom kojim bi njime planirane aktivnosti bile usklađene sa Državnim planom i kojim bi se definisali izvori finansiranja i dinamika realizacije.

Na osnovu člana 94 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom koji predviđa: „Državni plan upravljanja otpadom u skladu sa ovim zakonom donijeće se do 31.marta 2013. godine” i stav 3 istog člana: „Lokalni planovi upravljanja komunalnim otpadom donijeće se u roku od šest mjeseci od dana donošenja plana iz stava 1 ovog člana”, Prijestonica iskazuje spremnost da ispuni svoju obavezu u Zakonom predviđenom roku.

Opština Danilovgrad:

Opština Danilovgrad je 2010. godine usvojila Plan upravljanja otpadom za period 2010. – 2014. godina.

Opština Herceg Novi:

Opština Herceg Novi je dobila saglasnost Ministarstva turizma i zaštite životne sredine na Plan upravljanja otpadom za period 2009-2013.godina. (Sl. List CG Op.Prop. 16/2009) Navedena saglasnost data je rješenjem broj 01-36/2 od 21.januara 2009. godine.

Opština Kolašin:

Lokalni plan upravljanja otpadom 2013.-2018. godina, će se izraditi nakon usvajanja Državnog plana upravljanja otpadom za isti period.

Opština Kotor:

Lokalni plan upravljanja otpadom je urađen (2010-2014).

Opština Mojkovac:

Nije bilo aktivnosti na izradi lokalnog plana upravljanja otpadom.

Opština Nikšić:

Upravljanje otpadom na teritoriji opštine Niksic uređuje se Lokalnim planom upravljanja otpadom za period 2009-2013.godina.

Opština Plav

Plan upravljanja otpadom je usvojen i važi do 2016. godine.

Opština Plužine:

Plan upravljanja otpadom Opštine Plužine za period 2010. do 2014. godine je blagovremeno usvojen na lokalnoj Skupštini i obezbijeđena Saglasnost broj. 08 – 4267/4 od 02. decembra 2010. godine, od strane Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine.

Opština Pljevlja:

SO Pljevlja je u 2010.godini donijela Plan upravljanja otpadom za opštinu Pljevlja, za period 2010-2014. godina.

Glavni grad Podgorica:

Glavni grad Podgorica, shodno zakonskoj obavezi, donio je Plan upravljanja otpadom za period 2008-2012. godina. Lokalni plan upravljanja otpadom na period na koji bude donijet Državni plan upravljanja otpadom, donijeće se u roku od 6 mjeseci od donošenja Državnog Plana upravljanja otpadom.

Opština Rožaje

U pripremi je petogodišnji plan upravljanja otpadom za period 2014 -2019 godina.

Opština Šavnik:

U toku je izrada Plana upravljanja otpadom, kojim će se planirane aktivnosti uskladiti sa Državnim planom i definisati izvori finansiranja i dinamika realizacije.

Opština Tivat:

Upravljanje otpadom na teritoriji opštine Tivat, uređuje se Lokalnim planom upravljanja otpadom za period 2009-2013. godina i godišnjim Planom rada JP Komunalno.

Opština Ulcinj:

Opština ima Lokalni plan upravljanja otpadom, ali nije još uvijek usvojen.

Opština Žabljak:

Opština Žabljak ima usvojen Plan upravljanja otpadom za period 2010.-2014.godina.

Mjera 5.: Ubrzati aktivnosti na izgradnji regionalnih centara za obradu otpada

Kao nosioci ove mjere određene su lokalne samouprave, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i PROCON, a rok realizacije je 2012-2020. godina.

Realizacija:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, PROCON i lokalne samouprave

Za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada u Beranama na lokaciji "Vasove vode", za potrebe opština **Berane, Andrijevice, Plav i Rožaje**, uskoro slijedi kompletiranje potrebnih saglasnosti na Nacrt Glavnog projekta (fali vodoprivredna saglasnost) i završetak Glavnog projekta. Planirani rok za početak izgradnje regionalnog centra je jun 2013. godine.

Opština Berane je u 2011. godini, u skladu sa modelom privatno javnog partnerstva, objavila poziv za otkup tenderske dokumentacije za finansiranje, izgradnju i upravljanje regionalnim centrom za obradu otpada „Vasove vode“ u Beranama, i usluge sakupljanja, odlaganja i tretmana otpada za opštine Berane, Andrijevice, Plav i Rožaje. Tender je poništen. Usvojene su Odluke opština Berane, Rožaje, Andrijevice i Plav, o pristupanju osnivanju privrednog društva za upravljanje otpadom.

Usvojen je Koncesioni plan i akt od strane sve četiri opštine, pripremljen je Koncesioni ugovor. Od strane Opštine Berane, najavljeno je ponovno raspisivanje tendera.

U izvještajnom periodu zbog problema sa lokalnim stanovništvom koji se protivi izgradnji regionalnog centra za upravljanje otpadom na lokaciji „Vasove vode“, opština Berane i stanovnici Beransela angažovali su tim eksperata. Ekspertski tim je pripremio izvještaj u kojem je lokacija „Vasove vode“ definisana kao pogodna lokacija za privremeno odlaganje otpada i izgradnju regionalne sanitarne deponije. Međutim, stanovništvo Beransela se i dalje protivi i iskazuje nezadovoljstvo povodom rezultata izvještaja ekspertskog tima.

Za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada u Bijelom Polju za opštine **Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac**, sagledavana je mogućnost i način finansiranja izgradnje regionalnog centra. Još uvijek su nedefinisani izvori finansiranja, jer je Evropska investiciona banka odustala od finansiranja ovog planiranog regionalnog centra zbog neslaganja sa njegovom lokacijom na „Čelinskoj kosi“ i blizine predviđenog regionalnog centra u Beranama. U toku je procedura za dobijanje građevinske dozvole. Takođe, u toku je rješavanje imovinsko-

pravnih odnosa, koji prethode izdavanju građevinske dozvole za izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada.

Trenutna situacija sa tretmanom čvrstog otpada u opštinama Pljevlja i Žabljak je zabrinjavajuća sa ekološkog i socijalnog aspekta (ugrožena životna sredina i javno zdravlje). Prema Strateškom master planu upravljanja otpadom, za područje pomenutih opština, predviđena je izgradnja regionalnog centra za obradu otpada u Pljevljima za opštine **Pljevlja i Žabljak** i izgradnja transfer stanice u opštini Žabljak. Izgradnja regionalnog centra u okviru kog je planirana izgradnja reciklažnog centra, predviđena je na lokaciji Repetitor, koja je u opštinskom vlasništvu i prostorno je planski definisana.

Izgradnjom regionalnog centra u Pljevljima rješava se problem odlaganja čvrstog otpada u navedenim opštinama što doprinosi poboljšanju stanja životne sredine.

U izvještajnom periodu, pripremljen je aplikacioni formular za WBIF 2012 VIII krug kroz koji je obezbjeđena tehnička podrška za izradu tenderske dokumentacije za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada. U III kvartalu 2012. godine, održan je niz koordinacionih sastanaka predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i PROCON-a sa opštinama Pljevlja i Žabljak, kao i sa konsultantom koji radi na izradi Studije izvodljivosti i na Elaboratu procjene uticaja na životnu sredinu. Obezbjeđena je neophodna dokumentacija za pripremu procjene postojećeg pristupnog puta.

U toku je izrada Studije izvodljivosti, Idejnog rješenja i Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

Projekat će se finansirati iz kredita Evropske investicione banke i IPA 2012-2013.

Izgradnja regionalnog centra za obradu otpada u Kotoru, planirana je za opštine **Budva, Kotor, Tivat i Herceg Novi**. Planirana je na lokaciji Trešanjski mlin u Kotoru. Urađen je Nacrt lokalne studije lokacije. U narednom periodu, neophodno je usvojiti Lokalnu studiju lokacije, izvršiti eksproprijaciju zemljišta (manjeg dijela koji je u privatnom vlasništvu), uraditi novi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu, izvršiti reviziju Glavnog projekta i kroz tenderski postupak izabrati izvođača radova.

Prema Strateškom master planu upravljanja otpadom, usvojenom 2005. godine, za područje opština **Nikšić, Plužine i Šavnik**, predviđena je izgradnja regionalnog centra za obradu otpada na teritoriji opštine Nikšić, na lokalitetu Budoš, kao i izgradnja transfer stanica u opštinama Šavnik i Plužine.

Za potrebe izgradnje regionalnog centra za obradu otpada, usvojene su izmjene i dopune Prostornog plana opštine Nikšić, kojim je izgradnja istog predviđena na lokaciji Budoš. Za potrebe izgradnje transfer stanica u opštinama Šavnik i Plužine, prostorno planska dokumentacija (Lokalna studija lokacije) će biti usvojena nakon izrade Studija izbora lokacije.

Formirano je međuopštinsko javno komunalno preduzeće „Budoš“.

Zemljište na lokaciji Budoš je u privatnom vlasništvu. Uprava za nekretnine PJ Nikšić je izdala rješenje o eksproprijaciji pristupnog puta deponije u maju 2012. godine. U toku je postupak eksproprijacije zemljišta za lokaciju deponije. Nijesu definisane lokacije za izgradnju transfer stanica. Iste će biti utvrđene tokom izrade odgovarajuće tehničke i planske dokumentacije, nakon čega će se pristupiti rješavanju imovinsko-pravnih odnosa.

Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu je pripremljen 2008. godine, ali se zbog izmjena u Glavnom projektu moralo pristupiti izradi novog elaborata. Nacrt Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu je urađen u septembru 2012. godine, od strane ekspertskeg tima međunarodnog konsultanta koji je obezbijeđen kroz tehničku podršku fonda EU. Takođe, u okviru fonda tehničke podrške izrađuje se Studija „Modeli i opcije upravljanja za povraćaj troškova izgradnje i rada regionalnih deponija u Crnoj Gori“ (Studija slučaja za deponiju Nikšić).

6. Biodiverzitet

Mjera 1.: Onemogućiti dalje krčenje kestenove šume u Kotorsko risanskom zalivu

Kao nosioci mjere određeni su opština Kotor i Uprava za inspekcijske poslove, a aktivnosti na realizaciji mjere je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Opština Kotor:

Dio devastacije prirodnih staništa-kestenovih šuma je nastala urbanizacijom i razvojem turizma.

Razvoj bolesti raka kore pitomog kestena i smanjenja kondicije stabala na ovom području, uslovljavaju posljedicu nastanka potrebe za krčenjem prostora radi oslobađanja istog za primjenu kombinovanih mjera u cilju revitalizacije šuma.

U cilju zaštite i očuvanja šuma pitomog kestena iznad Kostanjice, PPO Kotor je predviđeno uspostavljanje posebnog rezervata prirode sa definisanim granicama istog. U tom smislu predlaže se da se pokrene postupak u cilju proglašenja ovog područja kao takvog.

Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine, Opština Kotor, se obratio za stručno mišljenje Agenciji za zaštitu životne sredine, radi dobijanja smjernica i savjeta o radnjama koje bi trebalo preduzeti na regulisanju navedenog problema.

Uprava za inspekcijske poslove:

Prema ovoj upravi nije bilo inicijativa ili prijava za eventualne nepravilnosti.

Mjer 2.: Odrediti upravljača područja Tivatskih solila i izraditi plan upravljanja koji će omogućiti identifikaciju mjera adekvatne zaštite ovog područja

Nadležno za realizaciju ove mjere je Ministarstvo održivog razvoja i turizma, a rok je 2013. godina.

Realizacija:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma:

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 28. VI 2012., utvrdila Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode i uputila ga u skupštinsku proceduru. Na sjednici održanoj 30. I 2013, Zakon je jednoglasno podržan od strane Skupštinskog odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 7. II 2013., prihvatila Amandmane koji su dostavljeni od strane Odbora. Zakon još treba da se razmatra na Odboru za politički sistem i Odboru za evropske integracije. Očekuje se njegovo usvajanje od strane Skupštine na sjednici I redovnog zasijedanja u 2013.

Između ostalog, izmjene i dopune Zakona se odnose i na definisanje upravljača za zonu morskog dobra što postojećim zakonom nije definisano, a u praksi je izazvalo probleme u upravljanju zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra (posebno kod upravljanja Tivatskim solilima), pa je izmjenama i dopunama definisano da zaštićenim prirodnim dobrima koja se nalaze na području morskog dobra, upravlja organizacija koja je ovlaštena za upravljanje morskim dobrom.

Takodje, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pokrenulo inicijativu proglašenja Tivatskih solila ramsarskim područjem i, s tim u vezi, obratilo se Sekretarijatu Ramsar konvencije. Ovim proglašenjem, koje je planirano do kraja juna 2013., Crna Gora će pored Skadarskog jezera dobiti i drugo močvarno područje od međunarodnog značaja.

Mjera 3.: Sprovoditi intenzivniju kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru i intenzivniju kontrolu restorana i pijaca, u vrijeme lovnih zabrana kako bi se putem tržišta uticalo na smanjenje krivolovnih aktivnosti.

Aktivnosti na realizaciji ove mjere su u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprave za inspekcijske poslove i NP „Skadarsko jezero“, koji su dužni da neophodne aktivnosti sprovedu kontinuirano.

Realizacija:

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja:

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao korisnik ribljeg fonda, ima za obavezu izdavanje dozvola za obavljanje ribolova, kao i uspostavljanje ribočuvarske službe koja vrši kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru, uz pomoć jednog poljoprivrednog inspektora, koji obavlja poslove inspekcije slatkovodnog ribarstva, a koji je u nadležnosti Uprave za inspekcijske poslove.

Uprava za inspekcijske poslove:

Prilikom kontrola nijesu uočene nepravilnosti kod subjekata nadzora, iz razloga što u izvještajnom periodu, jul 2012.-januar 2013. godine, nije na snazi ribolovni zabran, tako da su se subjekti nadzora pridržavali zakonskih propisa.

Može se istaći da je u vrijeme ribolovnog zabrana (od 15. marta do 1. juna) poljoprivredna inspekcija oduzela od N.N. lica 473 kg ribe sa raznih lokacija (parkinga, ispred pijaca, trotoara, prodavnica, itd).

NP „Skadarsko jezero“

U skladu sa Uputstvom za rad nadzornika-dežurnog smjene, u NP „Skadarsko jezero“, vršila se 24-časovna zaštita prostora Nacionalnog parka u cilju suzbijanja svih vidova protivpravnih radnji.

Vršene su svakodnevne analize i procjene o mjestima izvršenja djela nezakonitog ribolova, shodno čemu su svakodnevno upućivani nadzorni na vršenju poslova i zadataka sprječavanja vršenja i otkrivanja počinitelaca ovih djela.

Od strane Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, u periodu jul 2012.-januar 2013.godine, podneseno je 12 krivičnih prijava, kojima su obuhvaćena 22 lica, zbog počinjenog krivičnog djela nezakoniti ribolov iz člana 326 stav 2 Krivičnog zakonika, počinjenog na području NP „Skadarsko jezero“.

Prilikom procesuiranja navedenih prijava, privremeno su oduzeti sljedeći predmeti:

1. Agregat za struju.....	10 kom
2. Sonda.....	10 kom
3. Plinska boca.....	1 kom
4. Plinska lampa.....	1 kom
5. Ribarski čun.....	1 kom
6. Vanbrodski motor.....	1 kom
7. Riba.....	20 kg

Takođe je ovo Javno preduzeće, u periodu jul 2012-januar 2013.godine, podnijelo 10 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, kojima je obuhvaćeno 15 lica, zbog počinjenih prekršaja definisanih Zakonom o slatkovodnom ribarstvu, počinjenih na prostoru NP „Skadarsko jezero“.

Prilikom procesuiranja navedenih prijava, privremeno su oduzeti sljedeći predmeti:

1. Plinska boca.....	3 kom
2.Plinska lampa.....	3 kom
3. Osti.....	3 kom
4. Limeno plovilo.....	1 kom
5. Vanbrodski motor.....	1 kom
6. Ronilačko odijelo.....	1 kom
7. Podvodna puška.....	3 kom
8. Blinker.....	15 kom
9.Riba.....	18 kg

Mjera 4.: Uraditi sanaciju deponija na rijeci Cijevni i time unaprijediti estetsku vrijednost predjela

Aktivnosti na realizaciji mjere se sprovode kontinuirano, od strane Glavnog grada.

Realizacija:

Glavni grad:

Sanaciju nelegalnih odlagališta otpada, u okviru svojih redovnih aktivnosti, obavlja JP „Čistoća“, koje je tokom prethodne godine izvršilo uklanjanje većih količina otpada na potezu od Dinoše do Trgaje. Kanjon rijeke Cijevne je Lokalnim planom zaštite životne sredine Glavnog grada prepoznat kao buduće zaštićeno prirodno dobro. Shodno relevantnim zakonskim odredbama, proglašenje određenog područja zaštićenim podrazumijeva obezbjeđivanje potrebnog finansijskog okvira, kao i izradu odgovarajućih dokumenata.

U tom smislu, Glavni grad je u prethodnom periodu napravio komunikaciju sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Predstoje dogovori o iznalaženju modela daljeg djelovanja, zasnovano na postojećoj dokumentaciji o ovom prostoru.

Mjera 5.: Organizovati sistem zaštite od požara na rijeci Cijevni

Nadležna institucija za realizaciju ove mjere je Ministarstvo unutrašnjih poslova, a aktivnosti se sprovode kontinuirano.

Realizacija:

Ministarstvo unutrašnjih poslova:

Planom zaštite i spašavanja od požara za teritoriju Glavnog grada Podgorica, koji je urađen aprila 2010.godine, tretirano je područje rijeke Cijevne. Ovim planom su jasno definisane mjere zaštite od požara koje predstavljaju organizaciono-tehničke aktivnosti koje se, na osnovu vremena realizacije, mogu grupisati u preventivne, operativne i sanacione mjere zaštite.

Preventivne mjere zaštite obuhvataju skup tehničkih, tehnoloških i organizacionih mjera koje se preduzimaju radi umanjenja mogućnosti za nastanak požara ili njegovog potpunog sprječavanja.

Operativne mjere zaštite podrazumijevaju mjere koje se preduzimaju u slučaju nastanka požara. Sprovode se tokom faze spasavanja kada je neophodno upotrijebiti sve raspoložive snage i sredstva kako bi se izvršilo lokalizovanje ili potpuno gašenje požara.

Sanacione mjere zaštite (mjere za otklanjanje posljedica) sprovode se djelimično tokom faze spasavanja, dok se njihova najznačajnija upotreba ogleda u toku faze otklanjanja posljedica u smislu revitalizacije ugroženog područja i njegovog što skorijeg dovođenja u stanje normalne upotrebljivosti.

Operativne jedinice koje se angažuju na zaštiti i spasavanju od požara su:

- opštinske službe za zaštitu i spasavanje;
- jedinice i timovi civilne zaštite;
- dobrovoljne jedinice za zaštitu i spasavanje;
- jedinice za zaštitu i spasavanje privrednih društava i drugih pravnih lica;
- jedinica za gašenje požara iz vazduha (avio-helikopterska jedinica) i
- specijalističke jedinice.

Zaštitom i spasavanjem na području opštine rukovodi opštinski tim za upravljanje u vanrednim situacijama koji se formira u opštini. U sastavu opštinskog tima je i predstavnik područne jedinice Ministarstva.

Mjera 6.: Staviti pod odgovarajući režim zaštite rijeku Pivu

Nadležne institucije za sprovođenje mjere su Agencija za zaštitu životne sredine i Opština Plužine, a aktivnosti na realizaciji je potrebno sprovesti kontinuirano.

Realizacija:

Agencija za zaštitu životne sredine i Opština Plužine:

Izrađena je studija zaštite za područje potencijalnog Regionalnog parka „Piva“. Naručilac studije je Opština Plužine. Proces uspostavljanja Regionalnog parka, trenutno je u fazi sprovođenja konsultativnog procesa Opštine Plužine i ostalih zainteresovanih strana uz podršku UNDP kancelarije iz Podgorice.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu životne sredine su aktivno uključeni u praćenje procesa proglašenja i očekuje se da će do kraja 2013. godine Opština Plužine, donijeti Akt o osnivanju Regionalnog parka Piva.

Mjera 7.: Izvršiti plan valorizacije područja Durmitora u cilju razvoja turizma za obrazovne, kulturne i rekreativne svrhe na nivou koji omogućava zaštitu prirodnih uslova

Kao nosioci mjere određeni su opština Žabljak, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, NP „Durmitor“ i Ministarstvo održivog razvoja i turizma, a aktivnosti na realizaciji je potrebno sprovesti kontinuirano.

Realizacija:

Opština Žabljak:

U cilju razvoja turizma za kulturne, rekreativne i obrazovne svrhe, u opštini Žabljak, organizovane su manifestacije: Dani planinskog cvijeća, Proslava 40 godina Svjetske baštine i Dan proslave evropskih Nacionalnih parkova.

Izvršeno je postavljanje informativnih tabli na području NP „Durmitor“ i prekograničnog dijela Durmitor-Piva-NP Sutjeska. Takođe, u proceduri je registrovanje znaka kvaliteta.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore i NP „Durmitor“:

NP „Durmitor“ je sproveo brojne aktivnosti definisane Planom i Programom upravljanja, koje imaju direktne i indirektne veze sa turističkom valorizacijom prostora, a u korelaciji su sa zaštitom prirode kao primarnom funkcijom:

- kontinuiranim praćenjem broja posjetilaca, utvrđen je kapacitet nosivosti područja koja su najviše opterećena, s ciljem da se oslobode pritiska posjetilaca usmjeravanjem na druge manje opterećene zone;
- vršeno je anketiranje posjetilaca- (njihov uticaj i zadovoljstva ponuđenim uslugama popunjavanjem standardizovanog upitnika: učestalost posjete, dužina boravka, oznake

i program obilaska parka, o stanju staza, čistoći i urednosti u parku, o promotivnom materijalu, ljubaznosti i uslužnosti osoblja parka);

- vršene su aktivnosti na promociji i valorizaciji parka: izložba domaće radinosti mjesnog stanovništva sa područja Žabljaka, Plužina, Mojkovca, Pljevalja i Šavnika; Art eko festival- festival prirode, kulture i umjetnosti; saradnja sa lokalnim proizvođačima suvenira i autohtonih proizvoda;
- u saradnji sa UNESCO kancelarijom u Crnoj Gori, organizovan je Eko festival- „Dodirni Durmitor-budi dio svjetske baštine“;
- organizovano je nekoliko programa nastave u prirodi, u saradnji sa školama durmitorskog područja;
- Centar za posjetioce na Crnom jezeru je dodatno opremljen novim eksponatima;
- U skladu sa Projektom i Programom privremenih objekata, počelo se sa izgradnjom otvorenog šanka na Crnom jezeru, što će od naredne sezone brojnim posjetiocima omogućiti ugodniji boravak u Nacionalnom parku;
- Vršen je stalan nadzor i održavanje postojećeg mobilijara u sistemu staza;
- sprovodile su se redovne aktivnosti na prikupljanju i adekvatnom odlaganju otpada, u saradnji sa Službom za komunalne poslove opštine Žabljak.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma:

U saradnji sa italijanskim partnerima, 2010. godine, urađen je Master plan održivog razvoja i turizma za opštinu Žabljak i isti je finansiran iz donatorskih sredstava koje je obezbijedilo Ministarstvo za životnu sredinu Republike Italije. Master plan je prepoznao potencijale i u skladu sa tim dato je viđenje budućeg razvoja Opštine Zabljak.

Kao nastavak aktivnosti na implementaciji Master plana u 2012. godini, realizovana su dva projekta i to: uređenje zelene površine u centru Žabljaka i postavljanje privremenog objekta „Eko katuna“ za promociju lokalnih proizvoda.

Takođe, izvršeno je markiranje i postavljanje signalizacije na stazama za pješaćenje i biciklizam na stazama TT1 i TT2, koje je finansirano sredstvima Ministarstva održivog razvoja i turizma i, u saradnji sa GIZ-om, izgrađeno je sklonište za planinare i bicikliste na lokaciji ispod Velikog Štuoca, na udaljenosti oko 5 kilometara od Momčilovog grada.

Razvoj područja Durmitora, definisan je i kroz Nacrt Prostornog plana posebne namjene za područje Durmitora, koji bi Vlada Crne Gore trebalo da usvoji do kraja IV kvartala 2013. godine.

Mjera 8.: Intenzivnije sprovoditi akcije i inspekcijske kontrole usmjerene ka krivolovcima (ribolov) na području Durmitora

Kao nosioci mjere određene su NP „Durmitor“, Uprava za inspekcijske poslove i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, a aktivnosti na realizaciji je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

NP „Durmitor“:

U periodu jul 2012.-januar 2013. godine, Služba fizičke zaštite je sprovodila redovne akcije sprječavanja bespravnog lova, što je rezultiralo u sljedećem:

- 3 podnesene prijave za bespravni lov i
- 7 prijava za bespravni ribolov

Uprava za inspekcijske poslove:

Prema ovoj Upravi nije bilo inicijativa ili prijava za eventualne nepravilnosti.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja:

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u 2012. godini, donijelo izmjenu Naredbe o ribolovnim zabranama, ograničenjima i mjerama za zaštitu ribljeg fonda (Službeni list CG br. 21/12), u koju su uvršteni ribolovni zabrani za jezera Durmitorskog područja.

Mjera 9.: Spriječiti dalju eksploataciju šljunka iz rijeke Grnčar

Nadležna institucija za sprovođenje mjere je Uprava za inspekcijske poslove, a aktivnosti je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Uprava za inspekcijske poslove:

U periodu jul 2012.-januar 2013.godine, izvršeno je 12 inspekcijskih kontrola eksploatacije materijala iz rječnog korita Grnčara.

Pored redovnih inspekcijskih kontrola privrednih društava koja posjeduju vodna akta (vodnu saglasnost izdatu od strane Uprave za vode) za eksploataciju šljunka i pijeska, vršene su kontrole pravnih i fizičkih lica, koja vrše nelegalnu eksploataciju rječnih nanosa iz pomenutog vodotoka.

Inspekcija za vode je u cilju sprječavanja nekontrolisane eksploatacije materijala iz rječnog korita preduzela odgovarajuće upravne mjere i to:

- Privrednom društvu Doo „Boji-trans“-u iz Podgorice, koji posjeduje vodna akta za eksploataciju šljunka i pijeska iz vodotoka Grnčara, Opština Plav, naloženo je uređenje korita na dijelu eksploatacionog polja.
- Doo „Miki – trans“-u iz Plava, koji posjeduje vodna akta za eksploataciju šljunka i pijeska iz dijela vodotoka Grnčara, naloženo je uređenje korita na dijelu eksploatacionog polja.

Mjera 10.: Utvrđivati metodologije za procjenu brojnosti populacija divljači angažovanjem stručnih organizacija i pojedinaca iz odgovarajućih stručnih oblasti (ornitolog, mamolog i dr)

Nadležne institucije za sprovođenje mjere su Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Agencija za zaštitu životne sredine, a aktivnosti je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja:

Otpočele su aktivnosti na pripremi metodologije za monitoring divljači, za potrebe vođenja evidencije, ustanovljavanja bioloških pokazatelja usklađenosti divljači sa životnom sredinom i metodologije za ocjenjivanje štete od divljači i na divljači, u skladu sa Nacionalnom strategijom biodiverziteta i članom 51, stav 1, alineja 6, Zakona o divljači i lovstvu („Službeni list CG“, broj 52/08).

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, u saradnji sa međunarodnim ekspertima za oblast lovstva (Norveška šumarska grupa), pripremilo je polazni materijal koji je dostavljen naučnim i stručnim organizacijama na davanje komentara.

Agencija za zaštitu životne sredine:

Agencija za zaštitu životne sredine je na zahtjev Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao nosioca aktivnosti na ovom polju, imenovala predstavnike u međuinstitucionalnim radnim timovima za monitoring svih aktivnosti u lovištima, kao i za inoviranje planskih akata iz oblasti lovstva.

Mjera 11.: Formirati banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje

Kao glavni nosilac mjere određeno je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, a aktivnosti na realizaciji mjere je neophodno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja:

Nacionalna banka gena za domaće i divlje biljne i životinjske vrste koje su ugrožene, nije formirana. Kao rezultat projektnih aktivnosti koje je sprovodio Biotehnički institut, formiran je dio banke gena za domaće biljne i životinjske vrste. Aktivnosti na formiranju banke gena za divlje biljne i životinjske vrste nijesu sprovedene, ali postoji pravni osnov za njeno formiranje

u Pravilniku o bližim uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za osnivanje banke gena, koji je na osnovu člana 26 stav 7 Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG“, broj 51/08), donijelo Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, uz prethodnu saglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Nacionalnim programom očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u poljoprivredi, koji je usvojen u decembru 2007. godine i Akcionim planom očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u poljoprivredi, usvojenim u junu 2008. godine, definisane su mjere koje treba preduzeti u cilju očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u stočarstvu (Animal genetic resources-AnGR).

Program i akcioni plan očuvanja genetičkih resursa u stočarstvu definisan je, u skladu sa preporukama Globalnog akcionog plana za AnGR (FAO 2007), kroz realizaciju četiri strateška prioriteta:

1. Karakterizacija, inventura i monitoring trendova i ocjena rizika (ugroženosti) pojedinih rasa i sojeva domaćih životinja
2. Održivo korišćenje i unapređenje
3. Konzervacija ili očuvanje (in situ i ex situ očuvanje)
4. Unaprjeđenje kapaciteta, politike i institucije

Shodno navedenom od 2008. godine, počeo je da se uspostavlja program „in situ“ očuvanje genetičkih resursa u stočarstvu. To podrazumijeva očuvanje određenog broja – populacije živih životinja, rasa koje su prema FAO klasifikaciji u stanju rizika od nestanka i to u njihovom prirodnom ambijentu gajenja.²

Formiranje banke gena genetičkih resursa u stočarstvu podrazumijeva organizaciju „ex situ“ očuvanja autohtonih rasa i sojeva domaćih životinja, pored postojeće in situ konzervacije. Tu

² Do sada su u program „in situ“ očuvanja uvedene četiri rase ovaca i to: žuja (ili zetska žuja) koja je brojno u kritičnom stanju i sa visokim rizikom od potpunog nestanka, zatim sora-specifična populacija ovaca sa sjeveroistoka države koja se gaji u relativno malom broju, pivska pramenka kao autentična crnogorska rasa ovaca, kao i ljaba – rasa sa područja Malesije i Ulcinja. Sve navedene rase ovaca su karakteristične i po tome što se kao takve gaje samo u Crnoj Gori.

Pored ovaca u program očuvanja uključena je i autohtona rasa goveda – Buša. Planira se što skorije uključivanje domaćeg sivog magarca, čija se populacija drastično smanjila poslednjih godina, kao i domaće balkanske koze-crveni varijetet.

Broj grla i farmi uključenih u program in situ očuvanja u 2012. godini:²

Vrsta/rasa	Broj farmi	Broj grla	Premija po grlu
Ovce			
Žuja	2	102	15 eura/grlu
Sora	2	240	8 eura/grlu
Pivska pramenka	3	322	8 eura/grlu
Ljaba	1	82	8 eura/grlu
Goveda			
Buša	5	79	60 eura/grlu

se podrazumijeva očuvanje sjemeni, jainih ćelija, embriona, DNK i tkiva u uslovima koji omogućavaju njihovu realizaciju u određenom momentu.

Za Crnu Goru to predstavlja veoma zahtjevan posao, s obzirom da ne postoji centar za reprodukciju i vještačko osjemenjavanje domaćih životinja, gdje bi se moglo uzimati sjeme i eventualno jaine ćelije.

7. Buka

Mjera 1.: Uključiti mjere zaštite od buke u fazu projektovanja građevinskih objekata, ugradnja akustične izolacije u stambenim objektima, postavljanje objekata tipa magacina, garaža i slično, između izvora i primaoca buke, izgradnja vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica, horitkulturnim uređenjem pojasa duž saobraćajnica

Kako je saobraćajna buka najveći izvor buke u životnoj sredini u Crnoj Gori, proizilazi potreba za kontrolom nivoa buke i planiranja mjera za zaštitu populacije od njenog štetnog dejstva.

Kao nosioci mjere određeni su Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i lokalne samouprave, a aktivnosti je potrebno sprovoditi kontinuirano.

Realizacija:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma:

Formirana je radna grupa za izradu prijedloga Pravilnika o zvučnoj zaštiti zgrada na osnovu Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti proizvoda sa propisanim zahtjevima (Sl.list CG br. 14/09).

Radna grupa je održala nekoliko sastanaka na kojima je utvrđen plan rada i predloženo da se posjeti ISME CG (Institut za standardizaciju Crne Gore) i od istog traži spisak svih usaglašenih standarda koji tretiraju ovu oblast. Od ISME-a je dobijen spisak naslova 34 standarda Tehničkog komiteta TC126 i spisak naslova 24 standarda Tehničkog komiteta TC211, koji obrađuju buku i koji su na engleskom jeziku. Njihovo korišćenje podrazumijeva izdvajanje novčanih sredstava.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva:

Kao glavnu aktivnost koju je preduzelo, a koja se odnosi na oblast zaštite od buke, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva izdvaja urađeni **Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa: Smokovac–Uvač i Uvač-Mateševo**, a koji je urađen na bazi raspoloživih podataka iz Idejnog projekta trase i pratećih studija (saobraćajne, hidrogeološke, inženjerskogeološke, građevinskih rješenja putnih objekata kao i drugih raspoloživih dokumenata). Elabora je urađen shodno:

- Projektom zadatku Investitora,
- Zakonu o životnoj sredini, Sl. list CG br.48/2008,
- Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu, Sl. list CG br. 80/2005,
- Pravilniku o sadržini Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, Sl. list CG br.14/2007,
- Uredbi o zaštiti od buke, Sl list RCG br. 24/95,

- Uputstvu za procjenu uticaja puta na životnu sredinu (IMS, Beograd 1992.),
- odgovarajućim propisima iz Savezne Republike Njemačke: Merklat über Luftverunreinigungen an Strassen, MLus – 92 i Richtlinien für den Lärmschutz an Strassen, RLS –90.

Analiza uticaja ovog zahvata na životnu sredinu, odnosno Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica projektovanog autoputa: Smokovac–Uvač i Uvač-Mateševo predstavlja sastavni dio citiranih Idejnih projekata. Ono što je nedostatak i umanjuje kvalitet ove procjene je to što, na ovom nivou projektovanja, nema podataka o: mjestu radilišta i njegovoj organizaciji, pristupnim putevima, dinamici izvođenja radova, potrebnoj mehanizaciji, kako za radove na površini, tako i za radove pod zemljom, a što će sve biti obuhvaćeno u mjerama zaštite kroz Glavni projekat. Elaboratom je obuhvaćena procjena uticaja buke na stambene objekte u neposrednoj trasi budućeg autoputa.

Prikaz mogućih i očekivanih uticaja na životnu sredinu pri izgradnji autoputa: Elaboratom su proračunati nivoi buke koji potiču od mašina koje se koriste na radilištu. Prema podacima proizvođača opreme maksimalni nivoi buke pri radu, odnosno maksimalnom opterećenju mašina mogu dostići vrijednosti prikazane u *Tabeli 1*. Obzirom da se radi o više izvora buke proračunat je ukupni nivo buke.

Tabela 1: Nivoi buke mašina koje rade na radilištu

VRSTA OPREME	NIVO BUKE U dB(A)
Utovarivač	97
Bager	95
Kamion - damper	97
Ukupni nivo buke	99

Izvor: Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa, 2011.

U *Tabeli 2* dat je proračun nivoa buke na stambenim objektima, na pojedinim lokalitetima, u neposrednoj blizini radova na trasi autoputa. Proračun je rađen za jednu bušačku garnituru, a ukoliko za to postoji potreba, u rad se može uključiti i druga garnitura za bušenje.

Tabela 2: Nivoi buke na stambenim objektima u neposrednoj blizini radova na trasi autoputa

LOKALITET	OBJEKAT	STACIONAŽA RADNOG POLJA (km)	IMISIONA VRIJEDNOSTI BUKE (dB)
Smokovac–Uvač (0+000 do 0 + 400km)	A	0+080	85.63
	B	0+080	81.69
	C	0+080	79.60
	D	0+262	75.06
	E	0+262	76.16
	F	0+262	78.77
	I	0+262	78.12
	J	0+262	77.41

	K	0+262	76.32
	K	0+400	73.45
	J	0+400	72.58
	I	0+400	72.15
Smokovac–Uvač (8 + 036 do 8 + 310 km, Pavličići)	A	8+036,L ³	78
	B	8+055,L	81
	C	8+062,L	84
	D	8+053,L	85
	E	8+135,L	73
	F	8+310,L	78
Smokovac–Uvač (12 + 913 do 13 + 180 km, Preljubica)	A (vjetar iz južnog kvadranta)	12+882,D	76
	B (vjetar iz južnog kvadranta)	12+942,D	78
	C (vjetar iz južnog kvadranta)	12+972,D	76
	D (vjetar iz južnog kvadranta)	13+060	89
Smokovac–Uvač (14 + 708 km, Vilac)	A (vjetar iz ESE pravca)	14+708,L	77
	B (vjetar iz ESE pravca)	14+708,L	76
Smokovac–Uvač (15 + 135 do 15 + 204 km, Kisjelica)	A (vjetar iz sjeveroistočnog kvadranta)	15+106,D	91
	B (vjetar iz sjeveroistočnog kvadranta)	15+137,L	91
	C (vjetar iz sjeveroistočnog kvadranta)	15+188,D	82
	D (vjetar iz sjeveroistočnog kvadranta)	15+167,L	79
Smokovac –Uvač (18 + 487 do 19 + 561 km, Gušići)	A	18+487,L	88
Smokovac –Uvač (23 + 012 do 23 + 173 km, Dedinice)	A	22+991,D	91
	B	23+003,D	91
	C	23+145,D	82
	D	23+174,D	79
Smokovac –Uvač (23 + 673 km, Krkor)	A	23+673,D	74

Izvor: *Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa, 2011.*

Očigledno je da se buka ispred stambenih objekata, u vrijeme rada mašina na trasi, kreće u intervalu od **91 dB** do **72 dB** i prelazi dozvoljeni nivo dnevne buke od **45 dB**. Ukoliko bi se na radilištu izvodili radovi u toku noći morali bi se obezbijediti uslovi da ista u boravišnim prostorijama, okolnih stambenih objekata, ne prevazilazi nivo od **30 dB**. Napominjemo da su ovi radovi ograničenog vremena trajanja i nijesu kontinuirani tokom ukupnog radnog vremena.

³ D i L oznake za desnu i ljevu kolovoznu traku u pravcu stacionaže.

Ukoliko su prozori i vrata na predmetnim stambenim objektima II klase, nivo buke u boravišnim prostorijama bio bi niži za 30 dB do 34 dB. Svi ostali građevinski radovi, obzirom na tehnologiju izvođenja, ne mogu proizvesti ni 50% vrijednosti nivoa buke koji se ostvaruje grubim građevinskim radovima (iskop materijala, utovar otkopanog materijala i njegov transport), koji imaju ograničeno vrijeme trajanja.

Prikaz mogućih i očekivanih uticaja na životnu sredinu pri eksploataciji autoputa: Odvijanje saobraćaja, odnosno saobraćajna sredstva, su osnovni zagađivači životne sredine u koridoru autoputa i najviše su eksponirani kroz emisije buke i izduvnih gasova iz saobraćajnih sredstava. Njihovi uticaji sagledani su kroz uticaje na stanovništvo, floru, faunu, zemljište, vode i vazduh. Procjena uticaja buke ne budućem autoputu urađena je na osnovu opterećenja saobraćaja na putu M-2 dionice Podgorica-Bioče u toku mjeseca oktobra 2007. godine.

Stope rasta, u nastupajućem dvadesetogodišnjem periodu, usvojene su u skladu sa „Studijom saobraćajnih tokova, realni scenario, i „Tehnoekonomskim elaboratom“. Na osnovu navedenih podataka i pretpostavki, izračunato je saobraćajno opterećenje (PGDS) za buduću dionicu autoputa Smokovac-Mateševo, u periodu od 2007. do 2027. godine.

Sam postupak proračuna parametara saobraćajne buke za konkretne dionice puta Smokovac–Uvač svodi se na dobijanje mjerodavnih parametara buke na osnovu saobraćajnih tokova u konkretnim uslovima sredine.

Proračun ekvivalentnog nivoa buke i aerozagađenja, urađen je na bazi podataka o broju i strukturi vozila, brzini putničkih automobila od 100 km/h i teretnih vozila 80 km/h, uz odgovarajuće korekcije usled funkcionalne zavisnosti od uslova puta meteoroloških prilika, posebno brzine vjetra i vremena trajanja vjetra. Rezultati proračuna u uslovima ravnog terena i slobodnog prostiranja zvuka dati su u *Tabeli 3*.

Tabela 3: Proračun ekvivalentnog nivoa buke u uslovima slobodnog prostiranja zvuka na dionici puta Smokovac–Uvač–Mateševo (PGDS: 15.843 voz./24h za 2027 godinu)

Ekvivalent i nivo buke u dB(A)	Rastojanje od osovine puta u m							Dopušteni ekviv. nivo buke u dB(A) (JUS.U. J6. 205)
	7.5	25	50	75	100	200	300	
Dan		68	66	64	63	58	57	65
Noć		58	56	54	54	49	47	55

Izvor: Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa, 2011.

Iz prikazanih podataka nije teško zaključiti da ekvivalentni nivoi buke u uslovima slobodnog prostiranja zvuka, na udaljenosti do 200 m sa jedne i druge strane magistrale prelaze zakonom dozvoljene vrijednosti, kako za dnevne tako i za noćne uslove. Duž autoputa, dozvoljeni dnevni nivo buke je **65 dB**, a dozvoljeni noćni nivo buke je **55 dB**, i za pojedine objekte prelazi dozvoljeni nivo, pa će se za te objekte primjeniti odgovarajuće mjere zaštite.

U *Tabeli 4*, dat je pregled predviđenog dnevnog i noćnog nivoa buke na objektima u neposrednoj blizini trase autoputa.

Tabela 4: Predviđeni dnevni i noćni nivo buke na objektima u neposrednoj blizini trase autoputa

LOKALITET	STAMBENI OBJEKAT	DNEVNI NIVO U dB	NOĆNI NIVO u dB
Smokovac (0 + 000 do 0 + 489 km, desno)	A	65	56
	B	69	60
	C	69	60
	D	67	58
	E	68	59
	F	69	60
	G	66	57
	H	66	57
	I	68	58
	J	63	58
	K	67	58
	L	65	56
	Benzinska stanica	58	46
Gornje Mrke (4 + 827 do 5 + 122 km, lijevo)	A	63	54
	B	66	57
	C	65	56
Moračica (6 + 481 do 7 + 431 km, desno)	A	62	53
	B	61	52
	C	60	51
Pavličići (7 + 900 do 8 + 150 km, lijevo)	A	50	42
	B	42	31
	C	50	41
	D	51	41
Bratonožićke njive (9 + 500 do 9 + 600 km, desno)	A	67	57
Klopot (11 + 200 do 11 + 592 km, desno)	A	61	52
	B	62	53
	C	63	54
	D	60	51
Preljubica (12 + 900 do 13 + 200 km, lijevo)	A	63	57
	B	68	58
	C	67	57
	D	70	60
	E	51	41
Vilac (14 + 700 do 14 + 900 km, lijevo)	A	64	55
	B	63	54
	C	63	54
Kisljelica (15 + 100 do 15 + 200 km, lijevo)	A	55	45
	B	57	47
	C	57	47
Gušići (19 + 543, lijevo)	A	69	59
Dedinice	A	52	42

(22 + 900 do 23 + 200 km, desno)	B	53	43
	C	55	45
	D	52	42
Krkor (23 + 500 do 23 + 600 km, desno)	A	51	41
	B	55	45
Zagrade (26 + 391 do 26 + 537 km, desno)	A	68	59
	BI	63	54
	BII	63	54
Uvač – mateševo (5 + 711 do 6 + 100 km, desno)	A	67	57
	B	66	56
	C	67	57
	D	66	55
	E	67	57
Uvač mateševo (6 + 100 do 6 + 500 km, desno)	A	68	58
	B	69	59
	C	67	59
	D	72	62
	E	67	57
	F	65	55
	G	65	55
	H	66	56
Uvač – mateševo (6 + 613 do 6 + 800 km, desno)	A	50	40
	B	48	38
	C	68	58
	D	52	42
	E	52	42
	F	52	42
	G	48	38
Uvač mateševo (6 + 700 do 6 + 800 km, desno)	A	50	40
	B	56	46

Izvor: *Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa, 2011.*

Opis mjera za sprječavanje, smanjenje i otklanjanje štetnih uticaja: U uslovima izgradnje autoputa, kao što je već rečeno, koriste se mašine za manipulaciju sa otkopanim stjenskim materijalom. Radom tih mašina stvara se zvučni pritisak koji ima određene uticaje prvenstveno na stanovništvo. Nivoi buke u toku rada mašina u blizini seoskih objekata, ukoliko sve mašine rade istovremeno (što je najnepovoljnija varijanta i rijetko se ostvaruje), prelazi nivo od **85 dB**. Završetkom radova na tom potezu prestaju i pomenuti uticaji. Glavnim projektom obradiće se mjere zaštite na radilištima i tada će se dati rešenje i za sprječavanje ili umanjeње nivoa buke nastalog radom mašina. U toku eksploatacije puta, prema procjenama, 2027. godine PGDS iznosiće 15.843 voz./24h. Ovaj broj vozila na saobraćajnici ostvaruje nivo buke od 68 dB u toku dana i 58 dB u toku noći. Zakon (za V zonu, JUS U J6. 090) propisuje dozvoljene nivo **65 dB** za dan i **55 dB** za noć. Kod nekih objekata nivoi buke su neznatno veći od dozvoljenih i za iste se mogu koristiti pasivne mjere zaštite koje podrazumjevaju promjenu prozora ili vrata čime se nivo buke umanjuje u objektu za 30 do 34dB. Buka mašina koje rade na trasi je oko 99 dB, i predstavlja buku kada su sve

mašine u radu. U tim uslovima, svi seoski objekti su izloženi buci nivoa od 70 do 87 dB. Obzirom da se Idejnim projektom ne daje dinamika izvođenja radova nijesu proračunom obuhvaćeni uslovi noćne buke čiji nivoi u objektima moraju biti najviše 30 dB. U tom slučaju problem buke se može riješiti pasivnim mjerama, odnosno ugradnjom prozora ili vrata klase koja može zadovoljiti postavljeni uslov. Kod objekata koji su izloženi buci većoj od dozvoljene primjenice se pasivne mjere zaštite koje podrazumjevaju promjenu prozora ili vrata, odnosno ugradnju prozora i vrata II klase čime se nivo buke u prostorijama umanjuje za 30 do 34 dB. Time se postižu nivoi buke koji su Zakonom propisani za noćni nivo buke u boravišnim prostorijama od 30 dB.

Opština Bar:

Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno-stambene poslove i zaštitu životne sredine je pripremio Prijedlog Rješenja o utvrđivanju akustičnih zona buke u opštini Bar. Ovim rješenjem utvrđene su akustične zone na teritoriji Opštine Bar, u skladu sa postojećom i planiranom namjenom područja, granične vrijednosti nivoa buke procijenjenog u skladu sa izvorima buke koji se nalaze ili se mogu nalaziti u određenoj zoni i njenoj neposrednoj blizini i sprovođenje mjera zaštite i primjene graničnih vrijednosti buke.

Opština Berane:

Nije bilo aktivnosti. U narednom periodu je u planu akustično zoniranje opštine Berane za buku u životnoj sredini.

Opština Bijelo Polje:

U toku je određivanje akustičnih zona.

Opština Budva:

Aktivnosti na realizaciji mjere nijesu sprovedene, ali su vršena redovna i vanredna mjerenja nivoa buke u svim izvorima buke, tokom ljetnjih mjeseci, a u saradnji sa ekološkom inspekcijom.

Prijestonica Cetinje :

Uključivanje mjera zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata biće primijenjeno u kontinuitetu.

U prijestonici Cetinje definisane su akustične zone u skladu sa članom 6 Zakona o zaštiti od buke:

1. Tiha zona u prirodi
2. Tiha zona u aglomeraciji
3. Zona povišenog režima zaštite od buke
4. Stambena zona
5. Zona mješovite namjene
6. Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od saobraćaja
7. Industrijska zona
8. Zona eksploatacije mineralnih sirovina

Opština Danilovgrad:

Aktivnosti se sprovode kroz fazu projektovanja građevinskih objekata i ugradnje akustične izolacije u poslovne objekte.

Opština Herceg Novi:

Na prvoj redovnoj sjednici Skupštine opštine Herceg Novi u 2013.godini, na dnevni red će biti stavljena „Odluka o određivanju akustičnih zona“ kojom će se riješiti sva pitanja vezana za buku.

Opština Kolašin:

U saradnji sa obrađivačem PUP-a Kolašin, konzorcijumom IBI-CAU, Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno-stambene poslove i zaštitu životne sredine je iskoordinirao aktivnosti na izradi “Karte buke” u opštini Kolašin, čija izrada je u toku, i to je takođe zakonska obaveza prema Zakonu o zaštiti od buke u životnoj sredini.

Opština Kotor:

Opština Kotor je donijela Rješenje o utvrđivanju akustičnih zona.

Opština Mojkovac:

Određene su akustične zone, kako bi se mogle primjenjivati mjere zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata.

Opština Nikšić

U skladu sa zakonskom regulativom iz ove oblasti, opština Nikšić je sprovela aktivnosti na utvrđivanju akustičnih zona u cilju zaštite ljudi od buke. Obrazovana je komisija za određivanje akustičnih zona na teritoriji opštine Nikšić, koja je multidisciplinarnog sastava, od predstavnika određenih sekretarijata Opštine Nikšić. Zadatak komisije je da izvrši akustičko zoniranje na osnovu dokumentacije o postojećoj ili planiranoj namjeni prostora i nivoa buke procijenjenog u skladu sa izvorima buke koji se nalaze u određenoj zoni i njenoj neposrednoj blizini, kao i da izradi Predlog akustičnih zona, koji će nakon upućivanja na javnu raspravu, te uvrštavanja eventualnih primjedbi, biti proslijeđen Skupštini opštine Nikšić na usvajanje.

U postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno procjene uticaja na životnu sredinu utvrđuju se uslovi i mjere za sprječavanje, smanjivanje i otklanjanje štetnih efekata buke u skladu sa zakonom.

Opština Pljevlja:

Sastavni dio projektne dokumentacije na osnovu koje se izdaje građevinska dozvola je i proračun fizike zgrade, u okviru koga je proračun zaštite od buke. Takođe, zastupljena su hortikulturna uređenja pojasa duž saobraćajnica.

Glavni grad Podgorica:

U postupcima strateške procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno procjene uticaja na životnu sredinu, utvrđuju se uslovi i mjere za sprječavanje, smanjivanje i otklanjanje štetnih efekata buke u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom.

U skladu sa navedenim, u smislu primjene zakonodavstva u ovoj oblasti (Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl.list CG“, br. 28/11) i Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke („Sl.list CG“, br. 60/11), u toku su aktivnosti Glavnog grada na utvrđivanju akustičnih zona u cilju zaštite ljudi od buke.

Kako bi se na adekvatan način odgovorilo ovoj obavezi, formirana je multidisciplinarna radna grupa, sastavljena od predstavnika određenih službi Glavnog grada. Shodno Zakonu, određivanje akustičnih zona zasnovano je na analizi važeće planske dokumentacije, tako što je uobičen prikaz namjene prostora i definisane zone i podzone za svako plansko rješenje, te koncipiran predlog tekstualnog dijela Odluke o utvrđivanju akustičnih zona na području Glavnog grada. Nakon utvrđivanja Nacrta Odluke od strane relevantnih organa lokalne uprave, isti će biti upućen na javnu raspravu, te nakon uvrštavanja eventualnih primjedbi prosljeđen Skupštini Glavnog grada na usvajanje.

Pored navedenog, Glavni grad je u obavezi da, najkasnije do 30. juna 2017. godine, izradi Stratešku kartu buke za aglomeraciju, kao i Akcioni plan u roku od dvije godine od dana donošenja Strateške karte, a na osnovu podataka iz iste.

Opština Rožaje:

U pogledu primjene Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini, a s obzirom na prostorne urbanističke projekcije iz Prostorno urbanističkog Plana kao i detaljnih urbanističkih planova, uglavnom su obuhvaćene mjere zaštite od buke.

Takođe, u planu je akustično zoniranje.

Opština Tivat:

Za zaštitu od buke u stambenim i drugim zonama planskim dokumentima koji su usvojeni za teritoriju opštine Tivat predviđene su adekvatne mjere (urbanističke, tehničke, sanitarne, tehnološke, hortikulture, prometne, administrativne,...) koje su sastavni dio urbanističko-tehničkih uslova koje izdaje Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine opštine Tivat. Urbanističko-tehničkim uslovima se nalaže projektantima da primjenjuju propise koji regulišu oblast zaštite.

Opština Ulcinj:

Na osnovu člana 6 Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl.list CG“ br. 28/11) i Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načina utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metoda ocjenjivanja štetnih efekata buke („Sl.list CG, br 60/2011), Opština Ulcinj donijeće Plan i Program akustičnih zona na teritoriji Opštine Ulcinj, čiji je prijedlog pripremljen.

Utvrđene granične vrijednosti buke u akustičnim zonama, date su u skladu sa Pravilnikom o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini.

Na teritoriji Opštine Ulcinj su utvrđene sledeće akustične zone, i to:

1. stambena zona
2. zona mješovite namjene
3. zona povišenog režima zaštite od buke
4. zona pod jakim uticajem koji potiče od saobraćaja
5. zona eksploatacije mineralnih sirovina

Opština Žabljak:

Prostorno urbanističkom dokumentacijom predviđene su mjere zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata.

U opštinama **Plav, Andrijevisa, Šavnik i Plužine**, nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere.

8. Radioaktivnost u životnoj sredini

Mjera: Ponoviti mjerenja koncentracije radona u boravišnim prostorijama na 5 od ukupno 20 lokacija na kojima je u toku 2011. godine uočeno prekoračenje interventnog nivoa

Realizacija:

Agencija za zaštitu životne sredine i Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore:

Na predlog Agencije za zaštitu životne sredine, Uprava za inspekcijske poslove je naložila ponovna mjerenja u Osnovnoj školi „Milan Vukotić“ u mjestu Srpska koja je, u toku zimskog raspusta, izvršila D.o.o Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore.

Nakon ponovnih, prolječno-ljetnjih, mjerenja informacija o koncentraciji ovog gasa će biti kompletna i tek tada se može razmatrati mogućnost remedijacije onih školskih prostorija za koje se bude smatralo da su ugrožene.

9. Tabela pregled mjera za koje je rok realizacije dospio i mjera za koje je predviđena kontinuirana realizacija

SEGMENT ŽIVOTNA SREDINA	PREDLOŽENA MJERA	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK REALIZACIJE	STATUS
VAZDUH	Donijeti Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha sa akcionim planom	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	do kraja 2012. godine	Realizovano. Vlada Crne Gore je donijela Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2013-2016, na sjednici održanoj 08.februara 2013. godine, shodno Programu rada Vlade za 2013. godinu.
VODE	Spriječiti nekontrolisanu eksploataciju materijala iz rječnog korita	Uprava za vode, Uprava za inspekcijske poslove	kontinuirano	Realizovano. Od strane Uprave za inspekcijske poslove, preduzete su odgovarajuće mjere koje imaju za cilj sprječavanje nekontrolisane eksploatacije materijala iz rječnog korita.
	Unaprijediti program monitoringa voda i uvesti određeni broj automatskih stanica za kontinuirano praćenje stanja kvaliteta voda	Uprava za vode, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Agencija za zaštitu životne sredine i Zavod za hidrometeorologiju i	kontinuirano	U toku je realizacija. ➤ Program monitoringa voda je unaprijeđen. Ključni problem njegove održivosti su finansijska sredstva potrebna za realizaciju. ➤ Na lokaciji Vranjina je postavljena automatska stanica za mjerenje svrsishodnih parametara kvaliteta vode Skadarskog jezera. ➤ Potrebno je kupiti još nekoliko senzora i kalibracionih rastvora. Planira se da se automatska

		seizmologiju		stanica za kvalitet voda postavi i na lokaciji Ckla na Skadarskom jezeru
	Uspostaviti zakonom propisane zone sanitarne zaštite	lokalne samouprave	kontinuirano	U toku je realizacija. U 9 opština zone sanitarne zaštite su djelimično uspostavljene, u 8 opština nijesu uspostavljene ali su aktivnosti na njihovom uspostavljanju započete, dok 4 opštine imaju uspostavljene zone sanitarne zaštite.
	Implementirati HACCP u svim vodovodima	Opštinska vodovodna i kanalizaciona preduzeća	kontinuirano	Nerealizovano. ➤ Aktivnosti na implementaciji HACCP-a nijesu započete, izuzev u Prijestonici Cetinje, gdje je formirana organizaciona cjelina-centar za kvalitet u sektoru za projektovanje i razvoj, koji će kroz projektni pristup raditi na uvođenju standarda integrisanog menadžment sistema. Takođe, u JP „Vodovod i kanalizacija“ Nikšić, Programom rada za 2013.godinu je predviđeno uvođenje i implementacija HACCP-a. U Vodovodu „Bistrica“, Bijelo Polje, imenovano je lice koje će biti zaduženo za implementaciju HACCP-a. ➤ Neophodno je informisati vodovodna i kanalizaciona preduzeća o načinu uvođenja i aktivnostima koje trebaju preduzeti, kako bi se mjera adekvatno implementirala.
ZEMLJIŠTE	Formirati stručnu komisiju koja će utvrditi razloge prekoračenja	Opština Tivat	2012-2013. god	U toku je realizacija. Stručna komisija je formirana i izabrana je ponuda

	organskih zagađivača na lokaciji dječjeg igrališta u Tivtu i potom donijeti mjere za remedijaciju ovog područja			preduzeća „Biofor System“ doo iz Beograda.
				Druga faza dekontaminacije zemljišta putem bioremedijacije je završena 02. marta 2013. godine.
				Nakon toga slijede ponovne analize zemljišta, a nastavak radova treće faze očekuje se sredinom marta.
UPRAVLJANJE OTPADOM	U cilju uklanjanja i sanacije neuređenih odlagališta potrebno je pored obezbjeđivanja finansijskih sredstava, pripremiti i odgovarajuću dokumentaciju, planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m ³ , a za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m ³ neophodno je uraditi projekte sanacije Smanjiti broj nelegalnih deponija i izgraditi sanitarne deponije	lokalne samouprave	kontinuirano	U toku je realizacija.
				Lokalne samouprave nijesu izradile planove za odlagališta, čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000 m ³ , odnosno projekte sanacije za odlagališta čija je procijenjena zapremina veća od 1000 m ³ . U 7 opština su započete aktivnosti na izradi ovih planova i projekata.
				S druge strane, u većini opština se aktivno radi na sanaciji neuređenih odlagališta.
		Ministarstvo održivog razvoja i turizma, lokalne samouprave	2012 – 2020. god.	U toku je realizacija.
				➤ U opštini Bar je izgrađena regionalna sanitarna deponija Možura za opštine Bar i Ulcinj. Deponija je zvanično otvorena u julu 2012.godine.
				➤ Glavni grad Podgorica ima izgrađenu sanitarnu deponiju „Livade“ koja je počela sa radom 2006. godine.

Postupno riješiti problem konačnog tretmana industrijskog opasnog otpada.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agencija za zaštitu životne sredine lokalne samouprave

kontinuirano

Potrebno je da lokalne samouprave, koje to do sada nijesu uradile, pripreme lokalne planove upravljanja otpadom kojim bi planirane aktivnosti uskladile sa Državnim planom i definisali izvori finansiranja i dinamika realizacije. Ubrzati aktivnosti na izgradnji regionalnih centara za obradu otpada.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, "Procon" d.o.o, lokalne samouprave

2012. – 2014.

2012. – 2014.

- Aktivnosti na smanjenju broja nelegalnih deponija se aktivno sprovode.

U toku je realizacija.

U toku je projekat Vlade Crne Gore koji se sprovodi u saradnji sa Svjetskom bankom „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“, koji će doprinijeti rješavanju problema konačnog tretmana industrijskog opasnog otpada.

U toku je realizacija.

11 opština ima važeći plan upravljanja otpadom. U ostalim opštinama se radi na realizaciji mjere.

U toku je realizacija.

- Regionalni centar za obradu otpada u Beranama na lokaciji "Vasove vode", za potrebe opština Berane, Andrijevice, Plav i Rožaje: Urađen je stručni nalaz (Elaborat ekspertize) angažovanog Ekspetorskog tima koji je potvrdio da je lokacija "Vasove vode" pogodna za privremeno skladištenje komunalnog otpada

BIODIVERZITET

Onemogućiti dalje
krčenje kestenove šume
u Kotorsko risanskom
zalivu

Opština Kotor,
Uprava za
inspekcijske
poslove

kontinuirano

- Regionalni centar za obradu otpada u Bijelom Polju za opštine Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac: U toku je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa koji prethode izdavanju građevinske dozvole za izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada.
- Regionalni centar sa reciklažnim centrom u Pljevljima za opštine Pljevlja i Žabljak: Utvrđena je lokacija za izgradnju regionalne sanitarne deponije za opštine Žabljak i Pljevlja. U toku su aktivnosti na formiranju zajedničkog preduzeća koje će upravljati deponijom. U toku je izrada Studije izvodljivosti, Idejnog rješenja i Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu. Obezbijedena je tehnička podrška kroz fond EU, za pripremu tenderske dokumentacije.
- Regionalni centar za obradu otpada u Kotoru za opštine Kotor i Budva: Planiran je na lokaciji Trešanjski mlin u Kotoru i za sada je urađen Nacrt lokalne studije lokacije.
- Regionalni centar za obradu otpada za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine: Planiran je na lokalitetu Budoš. U toku je revizija Glavnog projekta i izrada Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

U toku je realizacija.

U cilju zaštite i očuvanja šuma pitomog kestena iznad Kostanjice, PPO Kotor je predviđeno uspostavljanje posebnog rezervata prirode sa definisanim granicama

Odrediti upravljača područja Tivatskih solila i izraditi plan upravljanja koji će omogućiti identifikaciju mjera adekvatne zaštite ovog područja

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

2012-2013. god.

Sprovoditi intenzivniju kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru i intenzivniju kontrolu restorana i pijaca, u vrijeme lovnih zabrana kako bi se putem tržišta uticalo na smanjenje krivolovnih aktivnosti.

Uprava za inspekcijske poslove, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, NP „Skadarsko jezero“

kontinuirano

Uraditi sanaciju deponija na rijeci Cijevni i time unaprijediti estetsku vrijednost predjela

Glavni grad, Ministarstvo održivog razvoja i turizma

kontinuirano

istog.

U toku je realizacija.

Izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode se odnose i na definisanje upravljača za zonu morskog dobra što postojećim zakonom nije definisano, a u praksi je izazvalo probleme u upravljanju zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra (posebno kod upravljanja Tivatskim solilima), pa je izmjenama i dopunama definisano da zašćenim prirodnim dobrima koja se nalaze na području morskog dobra upravlja organizacija koja je ovlašćena za upravljanje morskim dobrom.

Realizovano.

- Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao korisnik ribljeg fonda, izdaje dozvole za obavljanje ribolova, i obezbjeđuje ribočuvarsku službu koja vrši kontrolu ribarskih aktivnosti na Skadarskom jezeru, uz pomoć poljoprivrednog inspektora koji obavlja poslove inspekcije slatkovodnog ribarstva.
- U izvještajnom periodu, od strane Javnog preduzeća za nacionalne parkove, podneseno je 12 krivičnih prijava, kao i 10 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U toku je realizacija.

Sanaciju nelegalnih odlagališta otpada, u okviru svojih redovnih aktivnosti obavlja JP „Čistoća“, koje je tokom prethodne godine izvršilo uklanjanje većih količina otpada

Organizovati sistem zaštite od požara na rijeci Cijevni

Ministarstvo unutrašnjih poslova

kontinuirano

Staviti pod odgovarajući režim zaštite rijeku Pivu

Agencija za zaštitu životne sredine, Opština Plužine

kontinuirano

Izvršiti plan valorizacije područja Durmitora u cilju razvoja turizma za obrazovne, kulturne i rekreativne svrhe, na nivou koji omogućava zaštitu prirodnih uslova

Opština Žabljak, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, NP "Durmitor", Ministarstvo održivog razvoja i turizma

kontinuirano

na potezu od Dinoše do Trgaje.

Realizovano.

Planom zaštite i spašavanja od požara za teritoriju Glavnog grada Podgorica, koji je urađen aprila 2010.godine, tretirano je područje rijeke Cijevne. Ovim planom su jasno definisane mjere zaštite od požara koje predstavljaju organizaciono-tehničke aktivnosti koje se, na osnovu vremena realizacije, mogu grupisati u preventivne, operativne i sanacione mjere zaštite, i koje se po potrebi adekvatno sprovede.

U toku je realizacija.

Izrađena je studija zaštite za područje potencijalnog Regionalnog parka „Piva“. Očekuje se da će do kraja 2013. godine Opština Plužine, kako je to predviđeno Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG br. 51/08), proglasiti Regionalni park Piva.

U toku je realizacija.

- Kao nastavak aktivnosti na implementaciji Master plana u 2012. godini, realizovana su dva projekta, i to: uređenje zelene površine u centru Žabljacka i postavljanje privremenog objekta „Eko katuna“ za promociju lokalnih proizvoda.
- Izvršeno je markiranje i postavljanje signalizacije na stazama za pješaćenje i biciklizam na stazama TT1 i TT2

Intenzivnije sprovoditi akcije i inspekcijske kontrole usmjerene ka krivolovcima (ribolov) na području Durmitora

Uprava za inspekcijske poslove, NP “Durmitor”, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja

kontinuirano

- U saradnji sa GIZ-om, izgrađeno je sklonište za planinare i bicikliste na lokaciji ispod Velikog Štuoca, na udaljenosti oko 5 kilometara od Momčilovog grada.
- Organizovan je niz aktivnosti od strane opštine Žabljak

Realizovano.

- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je, u 2012. godini, donijelo izmjenu Naredbe o ribolovnim zabranama, ograničenjima i mjerama za zaštitu ribljeg fonda („Službeni list CG“ br. 21/12), u koju su uvršteni ribolovni zabrani za jezera Durmitorskog područja.
- Prema Upravi za inspekcijske poslove nije bilo inicijativa ili prijava za eventualne nepravilnosti.
- U izvještajnom periodu, sprovedene su redovne akcije sprječavanja bespravnog lova.

Spriječiti dalju eksploataciju šljunka iz rijeke Grnčar

Uprava za inspekcijske poslove

kontinuirano

Realizovano.

- Izvršeno je 12 inspekcijskih kontrola eksploatacije materijala iz rječnog korita Grnčara.
- Vršene su kontrole pravnih i fizičkih lica koja vrše nelegalnu eksploataciju rječnih nanosa iz pomenutog vodotoka.

Utvrđivati metodologije za procjenu brojnosti populacija divljači angažovanjem stručnih organizacija i pojedinaca iz odgovarajućih stručnih oblasti (ornitolog, mamolog i dr).	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Agencija za zaštitu životne sredine	kontinuirano
--	--	--------------

Formirati banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	kontinuirano
---	---	--------------

U toku je realizacija.

Otpočele aktivnosti na pripremi metodologije za monitoring divljači, za potrebe vođenja evidencije, ustanovljavanja bioloških pokazatelja usklađenosti divljači sa životnom sredinom i metodologije za ocjenjivanje štete od divljači i na divljači, u skladu sa Nacionalnom strategijom biodiverziteta i članom 51, stav 1, alineja 6, Zakona o divljači i lovstvu („Službeni list CG“, broj 52/08).

Nerealizovano.

- Nacionalna banka gena za domaće i divlje biljne i životinjske vrste koje su ugrožene nije formirana. Kao rezultat projektnih aktivnosti koje je sprovodio Biotehnički institut, formiran je dio banke gena za domaće biljne i životinjske vrste.
- Aktivnosti na formiranju banke gena za divlje biljne i životinjske vrste nijesu sprovedene.
- Postoji pravni osnov za formiranje banke gena u Pravilniku o bližim uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za osnivanje banke gena, koji je na osnovu člana 26 stav 7 Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG“, broj 51/08), donijelo Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine uz prethodnu saglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

BUKA	Uključiti mjere zaštite od buke u fazu projektovanja građevinskih objekata, ugradnja akustične izolacije u stambenim objektima, postavljanje objekata tipa magacina, garaža i slično, između izvora i primaoca buke, izgradnja vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica, horitkulturnim uređenjem pojasa duž saobraćajnica.	Ministarstvo održivog razvoja i turizma, lokalna samouprava, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	kontinuirano	U toku je realizacija. ➤ U Ministarstvu održivog razvoja i turizma, formirana je radna grupa za izradu prijedloga Pravilnika o zvučnoj zaštiti zgrada na osnovu Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti proizvoda sa propisanim zahtjevima (Sl.list CG br. 14/09). ➤ Ministarstvo saobraćaja i pomorstva izdvađa urađeni Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje i eksploatacije dionica autoputa: Smokovac–Uvač i Uvač-Mateševo ➤ U većini opština nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere. ➤ Određeni broj opština je započeo aktivnosti na određivanju akustičnih zona, na svojoj teritoriji.
RADIOAKTIVNOST U ŽIVOTNOJ SREDINI	Ponoviti mjerenja koncentracije radona u boravišnim prostorijama na 5 od ukupno 20 lokacija na kojima je u toku 2011. godine	Agencija za zaštitu životne sredine, Centar za ekotoksikološka ispitivanja	Do kraja 2012. god.	U toku je realizacija. DOO Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore je izvršio ponovna mjerenja u Osnovnoj školi „Milan Vukotić“ u mjestu Srpska.

uočeno prekoračenje
interventnog nivoa

Nakon ponovnih, proljećno-ljetnjih, mjerenja informacija
o koncentraciji ovog gasa će biti kompletna.

10. Zaključak

U ovom izvještajnom periodu, praćene su aktivnosti na realizaciji 24 mjere iz oblasti: vazduha, voda, upravljanja otpadom, biodiverziteta, buke i radioaktivnosti u životnoj sredini.

S tim u vezi, rok za realizaciju je sljedeći:

- za 2 mjere kraj 2012. godine,
- za 2 mjere 2012-2013. godina,
- za 2 mjere 2012-2014. godina,
- za 1 mjeru rok je 2012-2020. godina i
- za 17 mjera predviđena je kontinuirana realizacija.

Od ukupnog broja mjera, čija realizacija je praćena u ovom izvještajnom periodu, realizovano je 6 mjera, u toku je realizacija 16 mjera, dok su nerealizovane 2 mjere.

❖ Tabelarni pregled realizacije mjera

Oblast	Realizovano	U toku realizacija	Nerealizovano	Ukupno
Vazduh	1			1
	100%			
Vode	1	2	1	4
	25%	50%	25%	
Zemljište		1		1
		100%		
Upravljanje otpadom		5		5
		100%		
Biodiverzitet	3	7	1	11
	27.3%	63.60%	9.1%	
Buka		1		1
		100%		
Radioaktivnost u životnoj sredini		1		1
		100%		
Ukupno:	5	17	2	24
	20.84%	70.84%	8.34%	

Na osnovu analize podataka o realizaciji mjera, može se zaključiti da je od dvije mjere predviđene za realizaciju u 2012. godini, jedna realizovana, dok je realizacija druge u toku. Ostale mjere koje je potrebno realizovati u jasno vremenski definisanom roku, 2012-2013, 2012-2014, odnosno 2012-2020, su gotovo sve u procesu realizacije. Primjetno je da realizacija najvećeg broja mjera (17 od 24) ima kontinuirani karakter, što je i svojstveno realizaciji mjera iz oblasti životne sredine.

U svakom slučaju, dodatne napore naročito je potrebno uložiti u realizaciju mjera iz oblasti:

- ✓ **voda**, posebno kada je u pitanju uspostavljanje zakonom propisanih zona sanitarne zaštite i implementacije HACCP sistema u svim vodovodima;
- ✓ **upravljanja otpadom**, kada je u pitanju izrada planova za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000m³, i projekata sanacije za odlagališta čija je zapremina veća od 1000m³, izgradnja regionalnih centara za obradu otpada;
- ✓ **biodiverziteta**, kada je riječ o formiranju banke gena biljnih i životinjskih vrsta koje su rijetke, zaštićene i kojima prijeti izumiranje;
- ✓ **buke**, budući da je na nivou lokalnih samouprava urađeno malo na realizaciji usvojene mjere.